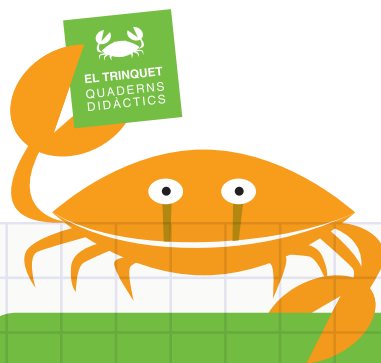

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

GUÍXOLS
SOBRE
RODES
CARRETERA
I VIA

EDITA

Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols
Arxiu Municipal

COL·LECCIÓ

El Trinquet
Quaderns Didàctics

Proposta didàctica núm. 5.4
1r i 2n d'ESO

Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols

AUTORIA

M. Àngels Suquet Fontana

GRAFISME I MAQUETACIÓ

Dosis Studio

EL TRINQUET
QUADERNS
DIDÀCTICS

Publicacions de
Sant Feliu de Guíxols

El nom *trinquet* en terminologia naval serveix per designar el pal més proper a proa en les embarcacions de més d'un pal o també la vela que s'enverga en el trinquet. En la parla popular ganxona s'anomenen *trinquets* els petits crancs que hi ha a les roques.

Exemplar gratuït

Qualsevol part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny, il·lustracions i fotografies, pot ser reproduïda, emmagatzemada i/o transmesa sempre i quan es demani l'autorització prèvia de l'autor, l'editor o el titular dels drets d'explotació.

AJUNTAMENT DE
Sant Feliu de Guíxols
www.guixols.cat

Fotografia
de la portada:

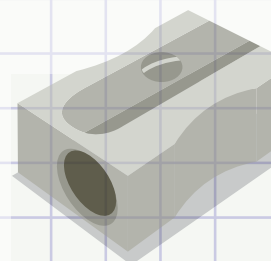
**Detall d'un tren aturat
en una estació.**

**AMSFG. Fons
Companyia del
Ferrocarri SFG
(Autoria desconeguda)**

ÍNDEX

Introducció	4
Objectius i continguts	4
1 El naixement del tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona	
1.1 Una gran oportunitat	6
1.2 La vila del vuit-cents	7
2 Sant Feliu de Guíxols: la ciutat que volia un tren	
2.1 Els fabricants i comerciants de taps de suro	11
2.2 El progrés i els transports	14
2.3 Gent de ciutat	17
3 La paraula <i>tren</i>	
3.1 Etimologia	22
3.2 Sinònims	22
4 La inauguració de la línia	
4.1 Una gran festa	24
4.2 L'orgull de tenir un tren	27
5 La companyia del ferrocarril	
5.1 Estatuts i trajecte	31
5.2 Els primers viatges	33
6 Estacions i baixadors	
6.1 Esclet i Llebrers	35
6.2 Les parades del tren	37
6.3 Una anècdota	38
7 Locomotores i vagons	
7.1 El material mòbil	40
7.2 Plànols i croquis	42
8 Els treballadors de la companyia	
8.1 La plantilla	44
8.2 L'uniforme	49
8.3 Tres històries	51
8.4 Un tren sense vagons	53
9 El transport	
9.1 Mercaderies	55
9.2 El tren i el territori	57
9.3 Els passatgers	64
9.4 Una aventura en el tren	71
10 Curiositats	
10.1 El tren dels nuvis	77
10.2 Sabotatge	81
10.3 Un incendi	83
10.4 Un aiguat	86
10.5 Anar de festa	88
10.6 Sota les bombes	93
11 Comiat	98

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Introducció

El present quadern s'adreça als docents de primer i segon curs d'Ensenyament Secundari Obligatori amb l'objectiu de facilitar-los recursos per treballar la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona a partir d'exercicis de llengua i literatura.

Els exercicis s'estructuren en 10 apartats i s'han elaborat a partir de material de l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols. Així, s'ha fet una selecció de documents del Fons de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona, així com de textos procedents de fonts diverses com el llibre *Sant Feliu de la Costa Brava. Burgesos, navegants, tapers i pescadors* de Gaziol, publicacions periòdiques de l'hemeroteca, monografies de la Col·lecció Estudis Guixolencs i la revista *L'Arjau*.

Els textos i els documents s'han seleccionat per poder plantejar exercicis de treball d'acord amb el que es defineix al Currículum corresponent a ESO, publicat pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, tenint en compte especialment els continguts comuns als dos cursos.

Objectius i continguts

Tal com es fixa en els objectius del currículum, el present dossier també vol contribuir a formar parlants plurilingües i interculturals:

- Amb competència plena en català, la llengua pròpia de Catalunya, i en castellà.
- Amb respecte per la diversitat lingüística i el desig d'aprendre altres llengües i d'altres cultures de manera totalment integrada.
- Amb l'assoliment del domini de les competències comunicatives audiovisuals i digitals necessàries per ser competent en la nostra societat.
- Amb capacitat de dur a terme tasques de comunicació que li permetin expressar la comprensió de la realitat, relacionar-se amb persones de la seva edat i adultes.
- Amb capacitat per integrar, comprendre, valorar i comunicar la seva cultura i sentiments amb la utilització del llenguatge verbal, oral i escrit, i el no verbal.

Pel que fa als continguts desenvolupats, es fixen en:

① DIMENSIÓ COMUNICATIVA

1.1 Participació en interaccions orals, escrites i audiovisuals

- Participació en les interaccions orals, escrites i audiovisuals que tenen com a eix la construcció de la relació social a l'interior de l'aula i del centre.
- Conversació per comprendre i per escriure textos relativa a tota mena de situacions.
- Col·laboració per mitjà del treball en grup i en el recull final d'activitats realitzades.
- Valoració de la interacció com a eina per prendre consciència dels coneixements i de les idees, dels sentiments propis i aliens, com a regulació de la conducta.

- Valoració de les normes de cortesia i els marcadors lingüístics de relacions socials.
- Ús apropiat de fórmules lingüístiques i de comportament social associades a situacions concretes de comunicació: cortesia, acord, discrepància.
- Actitud de cooperació i respecte envers les diferències d'opinió en les situacions de treball compartit.

1.2 Comprensió de missatges orals, escrits i audiovisuals

- Comprensió i interpretació de les informacions més rellevants de textos orals, escrits i audiovisuals, amb atenció als narratius, descriptius i conversacionals.
- Anàlisi pautada de diferents codis informatius: paraula, text i elements icònics.
- Identificació de l'estructura comunicativa dels missatges.
- Cerca d'informació i hàbits de consulta per comprendre i ampliar els continguts dels missatges.
- Recollida d'informació oral.
- Contrastació dels continguts de textos analitzats amb els coneixements propis.
- Cerca del significat del lèxic desconegut.

1.3 Expressió de missatges orals, escrits i audiovisuals

- Producció de textos orals i escrits amb intencions comunicatives diverses i en diferents contextos.
- Lectura amb veu alta amb dicció, entonació i ritme adequats.
- Adequació dels textos als registres col·loquial, formal i acadèmic.

- Ús dels elements lingüístics i discursius essencials per a la cohesió interna de les idees dins dels textos.
- Interès per la bona presentació dels textos orals, escrits i audiovisuals.

1.4 Coneixements del funcionament de la llengua i del seu aprenentatge

- Identificació del registre col·loquial.
- Identificació i reconeixement de les característiques dels discursos descriptius, narratius i de la conversa.
- Identificació i coneixement de les característiques dels discursos expositius, instructius i argumentatius, parant especial atenció a l'expressió de causa i conseqüència.
- Ús de connectors en la cohesió del text.
- Identificació de camps lexicosemàntics, coneixement i domini de lèxic nou.
- Coneixement de mecanismes de formació de paraules (derivació, composició) i de frases fetes i refranys.

② DIMENSIÓ ESTÈTICA I LITERÀRIA

- Coneixement d'autors i obres contemporànies a partir de les lectures comentades d'obres i fragments.
- Ús d'estratègies i tècniques que ajudin a analitzar i interpretar el text literari.
- Diferenciació de gèneres literaris a partir de la lectura.
- Creació de textos literaris amb foment de la creativitat i de simulació a partir de models.
- Desenvolupament de l'autonomia lectora.

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

1

El naixement del tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona

1.1 Una gran oportunitat

El mes de juliol de 1892 Joaquim Botet y Sisó va publicar un escrit a la *Revista de Girona* per explicar una experiència que l'havia fascinat. Era erudit, era historiador i arqueòleg, i volia estar al corrent de les darreres novetats. El text començava així...

El día treinta del pasado mes de junio inauguró el servicio el ferrocarril de vía estrecha de Gerona á San Feliu de Guixols. Es esta una mejora material de suma importancia, debida principalmente al patriotismo de los guixolenses, que reportará sin duda grandes ventajas á una de las comarcas más industriales y pobladas de nuestra provincia y que hace desear se extiendan pronto iguales beneficios á la parte de la alta montaña, tan falta de buenas vías de comunicación, con la construcción repetidas veces anunciada y hasta ahora no cumplida del ferrocarril económico de Gerona á Olot.

La facilidad que aquella vía proporciona y la manera digna con que la villa de San Feliu solemniza su apertura, celebrando una Exposición de Bellas Artes; hacen que creamos de oportunidad decir sobre una y otra algunas palabras.

Arranca el nuevo ferrocarril de la estación provisional de Gerona, situada al lado del cobertizo de carga de la línea internacional, junto á la carretera de Francia y, atravesando luego ésta, se dirige por el extremo de la calle de la *Rutlla* á la garganta que

Per què considerava que era important?

.....

.....

.....

Sabies que a Sant Feliu hi havia hagut un tren?
Com ho podies saber?

.....

.....

.....

Què és un ferrocarril de via estreta?
Pots buscar-ho a Internet.

.....

.....

On diu Joaquim Botet i Sisó
que estava situada l'estació de Girona?

.....

EXERCICIS

Quin és l'esdeveniment que va impressionar
Joaquim Botet i Sisó?

.....

Mira el plànol de la pàgina dreta, és un plànol que representa una part de la ciutat de Girona. Va ser elaborat l'any 1953 amb motiu d'una sol·licitud d'enllaç del tren de Sant Feliu amb el tren d'Olot. Actualment aquest plànol es troba a l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols.

Pots localitzar l'estació del tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona? Coincideix amb el que explica el text?

.....

Per què et sembla que era en aquest lloc i no en un altre de la mateixa ciutat?

.....

.....

.....

Observa el plànol. Entens la llegenda? Què més representa?

.....

.....

Joaquim Botet y Sisó deia que encara faltava una cosa per fer. Què era? Per què?

.....

.....

.....

Creus que això que estava pendent, al final, es va arribar a fer? Com ho pots saber?

.....

.....

.....

1.2 La vila del vuit-cents

L'historiador Àngel Jiménez, l'any 1997, al seu llibre *Sant Feliu de Guíxols. Una lectura històrica* (p. 176) explica com era la ciutat quan es va construir el tren:

“Quan la vila esdevingué ciutat

Els decennis que assenyalen el pas de la vila del vuit-cents –com l'anomenava Gaziel– a la ciutat –títol que Sant Feliu rebé oficialment el 1902– del segle xx, varen ser anys –en bona part– d'expansió econòmica i de creixement demogràfic i urbanístic. En aquest sentit, és necessari destacar la forta immigració que acollí la ciutat.

L'expansió de la fabricació i el comerç de taps del final del segle xix, junt amb les grans obres de construcció, el tren i el port, atragueren població forastera. La tendència d'augment demogràfic, a partir de 1910, canvià bruscament. L'aparició de noves fonts energètiques, com l'electricitat,

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

i les novetats tecnològiques, com el motor d'explosió i la maquinària, a la llarga tindran un impacte determinant sobre la indústria del suro. De tota manera, el maquinisme –a Sant Feliu- s'hi va introduir amb un cert retard per diverses raons. Així i tot, al final d'aquest període ja s'insinuà el paper –i la contradicció- del progrés tècnic (especialment de la mecanització), que, per una banda representava a llarg termini un avenç econòmic, però que, per l'altra, immediatament posava en perill la feina dels treballadors. Podia comportar atur, un problema molt actual.

D'altra banda, ni la fil·loxera ni la crisi de l'activitat a les drassanes i del comerç marítim no es notaren en el mercat de treball. El republicanisme federal, majoritari, i el catalanisme minoritari eren les dues forces polítiques que marcaven el joc dels poders i del Govern local. L'obrerisme, fonamentalment llibertari, anava creant les seves associacions de defensa, i el nombre d'associats va anar en augment. La passió per la cultura, pel saber científic, s'encomanava a totes les classes socials. A les festes de sempre i al teatre s'hi afegí una possibilitat més de lleure: el cinema.”

Saps quin any Sant Feliu de Guíxols va rebre oficialment el títol de ciutat?

Llegeix el fragment següent, extret d'un article que el filòleg Joan Solà publicà al diari *Avui* el 13 de març de 2008 amb el títol “Per un guionet”:

“[...] Perquè, de fet, aquest ús és un italianisme: ells diuen *il Duecento, il Quattrocento, l'Ottocento*, etc. (a la vora de *il tredicesimo secolo*, etc.), on la majúscula hi és un signe distintiu, desambiguador del perill d'interpretar-ho com un numeral, majúscula també necessària en el nostre llibre. [...] Però nosaltres no hem generalitzat l'italianisme: no tenim gran cosa més que *Noucents i Vuitcents*, aquell aplicat només al conegut moviment cultural i aquest... (al meu departament de la Universitat de Barcelona hi ha el «Grup d'Estudis de la Literatura del Vuitcents»). Som al límit del límit. ¿Què cal fer?”

EXERCICIS

Quan l'autor es refereix a “el pas de la vila del vuit-cents –com l'anomenava Gaziel- a la ciutat” què vol dir? Pots utilitzar el *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB) d'Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll, que l'Institut d'Estudis Catalans ha posat en xarxa a: <http://dcvb.iec.cat/inici.asp>.

Qui era Gaziel? Pots consultar-ho a Internet.

Segons el text anterior, quin és l'origen del mot “vuit-cents”?

Quin tipus de mot és segons el seu origen i formació?

Com l'escriu Joan Solà? Per què?

Quines diferències hi ha amb la manera com l'escriu Àngel Jiménez?

.....

.....

.....

Com creus que s'ha d'escriure? Per què?

.....

.....

.....

Com s'anomena també el segle xx (1900)?

.....

Busca què és el *Noucentisme*, pots fer la cerca a Internet. Per què s'anomena així?

.....

.....

.....

Quina era la situació de la ciutat? Era bona o dolenta? Per què? Argumenta la teva resposta i utilitza els connectors correctes.

.....

.....

.....

.....

.....

Per quins motius hi va haver expansió econòmica? Argumenta la teva resposta i utilitza els connectors correctes per expressar la causa i la conseqüència.

.....

.....

.....

.....

Per què hi va haver expansió demogràfica segons el text? Argumenta la teva resposta i utilitza els connectors correctes per expressar la causa i la conseqüència.

.....

.....

.....

Tot era positiu o hi havia algun aspecte que no era pròsper? Va afectar la situació de la ciutat?

.....

.....

.....

Què significa "progrés"? En aquella època, a què anava lligat el progrés? I a l'actualitat, a què va lligat? Organitzeu un debat sobre el què significa el progrés avui dia, exposant pros i contres i contrastant amb el progrés del vuit-cents.

.....

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Relaciona cadascun dels substantius que hi ha a la graella de sota amb el significat que li correspon (obtingut a partir del diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans):

Republicanisme

Partidari de l'ideari i les actituds que proposa l'anarquisme

Catalanisme

Doctrina dels partidaris de la república com a forma de govern

Federal

Política favorable als interessos dels obrers

Llibertari

Moviment que defensa el reconeixement de la personalitat política de Catalunya o dels Països Catalans

Obrerisme

Relatiu o pertanyent a una federació d'estats

A quina categoria gramatical pertanyen els mots anteriors?

.....

Recorda què són els camps semàntics i els camps lèxics. Les paraules anteriors formen un camp semàntic o un camp lèxic? Per què?

.....

.....

.....

.....

.....

Indica quin pot ser l'origen i formació d'aquestes paraules:

Republicanisme

.....

Catalanisme

.....

Federal

.....

Llibertari

.....

Obrerisme

.....

A nivell de significat, què tenen en comú?

.....

.....

.....

2

Sant Feliu de Guíxols a Girona: la ciutat que volia un tren

2.1 Els fabricants i comerciants de taps de suro

Agustí Calvet (Sant Feliu de Guíxols, 7 d'octubre de 1887 - Barcelona, 12 d'abril de 1964) era un periodista i escriptor guixolenc que signava els seus articles i llibres amb el pseudònim *Gaziel*. L'any 1963 va fer el llibre *Sant Feliu de la Costa Brava. Burgesos, navegants, tapers i pescadors*, on explicava com era el Sant Feliu de Guíxols de la seva infantesa, que és la ciutat que va veure néixer el tren. Gaziel retrata tots els aspectes de Sant Feliu de Guíxols:

“De cara a Europa

Els fabricants i comerciants de Sant Feliu coneixien molt més –com abans anava dient- la vida europea i fins la nord-americana que no pas els costums d'Espanya i els carrers de Madrid, on mai, ni per remei, no velen que s'esdevingués res que valgués la pena. Les indispensables relacions comercials amb les comarques sureres d'Extremadura i d'Andalusia, les limitaven tant com era possible a la correspondència postal, perquè haver-hi d'anar a menjar i dormir, per les fondes els infonia pànic. No els costava res, en canvi, de sortir de casa per anar-se'n de dret a París, Londres i Brusselles, Amsterdam, Berlín, Roma, Budapest o Viena. Per avesar-los des de petits al món ultrapienenc, els fills de la burgesia surera eren educats a l'estranger: el meu pare, per exemple, va estar primerament en un internat d'Épernay, al cor de la Xampanya, i després acabà la seva formació a Londres, llavors metròpolis del comerç mundial. Totes les novetats d'Europa arribaven així a Sant Feliu, a penes en donaven a les grans capitals, i sovint molt abans que entressin a Espanya per cap altra banda. Per exemple, la música, de què su- ara parlava. Importades directament, les partitures de Bach, Beethoven, Wagner, Brahms, i més tard Richard

Strauss, Débussy i Ravel, eren l'aliment diari dels cercles musicals selectes de Sant Feliu, quan a Espanya encara imperava gairebé exclusivament la música del *género chico*.”

EXERCICIS

A partir del text, quina era la indústria que predominava a Sant Feliu de Guíxols?

.....

Quina és la característica dels empresaris guixolencs del Vuit-cents segons Gaziel?

.....

.....

Què vol dir l'expressió “el món ultrapienenc”? Trobes algun sinònim en el mateix text?

.....

.....

Com s'ha format la paraula “ultrapienenc”?

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Situa les ciutats on diu Gaziel que anava la burgesia guixolencina en el mapa mut d'Europa que hi ha a sota:

En grup, feu una llista de totes les paraules que conegueu que comencin amb el prefix ultra-. Comproveu el seu significat al diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans, disponible en xarxa a <https://mdlc.iec.cat/>.

.....

.....

.....

Per quins motius els fabricants i comerciants guixolencs anaven a Europa i Nord-amèrica?

.....

.....

.....

.....

Quina era la conseqüència dels viatges dels guixolencs a l'estranger? Quin connector indica que es tracta d'una conseqüència?

.....

.....

.....

.....

Quins són els països de procedència dels compositors Bach, Beethoven, Wagner, Brahms, Richard Strauss, Débussy i Ravel? Indica'n els gentilicis?

.....

.....

.....

En grup, penseu en la música que està de moda ara. De quins països prové? Són els mateixos dels quals provenia abans?

.....

.....

.....

.....

Què significa l'expressió "género chico"? Per què Gaziol utilitza el castellà per referir-s'hi?

.....

.....

.....

Llegeix el resum següent de la biografia de Gaziol:

Nascut a Sant Feliu de Guíxols, de petit es va traslladar a Barcelona, juntament amb la seva família. El 1910, va començar la seva carrera periodística a *La Veu de Catalunya* i, el 1911, va entrar a treballar a l'Institut d'Estudis Catalans. Va anar a París a aprofundir els seus coneixements i allà va viure l'esclat de la Primera Guerra Mundial. Des de París feia de corresponsal per a *La Veu de Catalunya* i també va escriure les cròniques *Diario de un estudiante en París* per a *La Vanguardia*. Amb aquestes cròniques, on explicava el París de la Primera Guerra Mundial, es va convertir en un dels periodistes amb més seguidors a Espanya i a l'Amèrica Llatina.

Va treballar sobretot a *La Vanguardia* –que en els anys de la Segona República era el de diari de més tirada a Espanya–, i arribà a director entre el 1920 i el 1936. Quan va esclatar la Guerra Civil, va haver d'exiliar-se i el 1940 va retornar a Barcelona. Llavors, les autoritats franquistes el van jutjar per les seves idees catalanistes i republicanes. Fou absolt, però li van prohibir que treballés com a periodista. Es va establir a Madrid on treballà com a director de l'editorial Plus Ultra. Va escriure en català, encara que estava prohibit i per aquest motiu no podia publicar els seus llibres. Es tractava d'assajos en que havia començat en els anys de l'exili i tractaven sobre la tràgica història de Catalunya. Quan ja tenia una setantena d'anys, va tornar a Barcelona, on va seguir treballant. Va publicar vuit llibres en castellà i catorze en català.

(Elaboració pròpia)

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Trobes que la biografia de Gaziel té alguna cosa en comú amb el que ell mateix explica de la burgesia guixolenc? Explica què és utilitzant els connectors escaients (per introduir el tema, afegir-hi elements, explicar les causes o indicar oposició o bé objecció).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Què és un *corresponsal*?

.....

.....

.....

.....

Busca el significat de les paraules *crònica* i *assaig*. Explica en què consisteixen.

.....

.....

.....

A la classe, feu grups i que cada grup esculli si vol fer una crònica o un assaig i pensi un fet o un tema, segons sigui el cas. Llegiu-los en veu alta i mireu com es podrien publicar per donar-los a conèixer a la resta de companys o a les famílies.

2.2 El progrés i els transports

Gaziel, al seu llibre també explica la importància del tren per a Sant Feliu de Guíxols al segle XIX:

“El màxim ideal vuitcentista: un port i un ferrocarril

El progressisme guixolenc, que tot el Vuitcents constituï com una segona naturalesa de la vila, presentà in comptables aspectes, col·lectius o privats, però tingué sobretot dues obsessions mestresses: un ferrocarril que lligués Sant Feliu amb Girona i un port que el convertís en estació marítima universal.

L'aspiració a comptar amb una via fèrria es pot dir que venia de lluny, des del mateix moment que va ser un fet la línia de Barcelona, passant per Girona. Per a comprendre la mena de febre que aquests projectes varen desvetllar, cal tenir en compte l'isolament gairebé absolut en què aquest racó de món es trobava a mitjan segle XIX i les frisanques de sortir-ne que l'eufòria del suro va donar-li. Encara en 1835, entre Barcelona i Madrid només hi havia correu-diligència dos cops la setmana; i entre Barcelona i Sant Feliu, igualment. Entre Girona, la Bisbal i Sant Feliu, només anava tres dies. N'hi ha prou amb una mica d'imaginació per a fer-se càrrec del que havia de ser la vida a Sant Feliu, reclosa en la seva cala tancada completament de la banda de terra, on l'única remor del món que hi arribava era l'etern respir de mar.

No és estrany que, tot seguit de ser un fet el primer ferrocarril espanyol, entre Barcelona i Mataró, els guixolencs aixequessin les orelles i esguardessin enfora de la tanca d'aquell niu mariner. Fins a 1875, però, ells i tots els qui a la comarca es delien per eixir de l'isolament, no aconseguiren de la Direcció General d'Obres Públiques, a Madrid, autorització per a estudiar un tren que anés de Sant Feliu per Palamós, Palafrugell, i la Bisbal, fins a empalmar amb el de Barcelona a la frontera francesa. El mateix any hi hagué també permís per a estudiar-ne un altre que, sortint de Palafrugell, anés per Torroella de Montgrí i l'Escala, a empalmar, a les vores del Fluvià, amb la línia general de França. I es veu que aquella anyada, així com n'hi ha de col·lites, havia de ser de projectes, perquè encara se'n va

autoritzar un terç, que de Girona, per Palafrugell, Palamós i Sant Feliu, entronecava a Riudellots amb l'eix de França a Barcelona. Tots tres projectes se n'anaren a l'aigua.

La dissort més grossa, però, fou que un altre projecte –el més important de tots–, nascut en 1877, tingués la mateixa fi. Va ser una llàstima tan gran, que avui, al cap de vuitanta-cinc anys, encara n'anem coixos. Es tractava d'un ferrocarril de via ampla, com el de Barcelona a França, que se n'hauria dit del Baix Empordà. El traçat de la línia arrencava de Caldes de Malavella i aniria fins al Fluvià, lligant les poblacions de Llagostera, Santa Cristina d'Aro, Sant Feliu de Guíxols, Palamós, Palafrugell, Torroella de Montgrí, Pals, Bellcaire, Albons, Viladamar, l'Armentera, Vilamacolum, Riumors, El Far i Figueres, on tornaria a fondre's amb la línia general. El traçat tenia 86 quilòmetres, i el pressupost total era només de 15.000.000 de pessetes. Amb aquesta xifra, avui no n'hi ha ni per a fer un hotel turístic de tercera categoria!

Era tan clar el profit d'una obra semblant, que de bon començament tot anà com una seda. Fins arribà a posar-se la primera pedra, l'any 1878, amb l'assistència del bisbe i el capità general de Girona. (Si s'aplegaven totes les primeres pedres posades a Espanya durant el segle XIX, podria fer-se'n una piràmide monumental, a la memòria dels grans projectes morts tot just néixer.) Va ser posada, aquella primera pedra, en el terme de Mont-ras, tocant al de Palafrugell i al peu del Puig de les Forques –on penso que encara deu ser, tristament enterrada. La festa va ser grossa a Palafrugell. A totes les fàbriques, cafès i tavernes, els homes, especialment els tapers, cantaven sense parar cançons del repertori popular, mentre es passaven els porrons plens de vi i de garnatxa, les llonganisses corrien i desapareixien com serps, i petaven a centenars i a milers les gasoses de cordill. En el teatre local, de nit i en funcions de gala, es representaren *Il trovatore* i *La traviata*. Però després, quan arribà l'hora de passar comptes i esprémer-se la bossa, tot l'entusiasme es desinflà i pansí. Descomptant Sant Feliu, que aportà bona part del capital necessari, les altres poblacions fallaren del tot. I aquella solució ideal, mancada del realisme indispensable, s'esvaí –com tantes se n'han esvaït en el nostre país, per manca de tocar de peus a terra. Ara digueu si no fou una pena: el desori actual de les comunicacions per tota la

Costa Brava, tal com el sofrim en ple esclat del turisme, en bona part prové d'aquella falla imperdonable.

Llavors vingueren –perquè les necessitats vives no tenen espera– tot de solucions parcials i precàries, que vol dir dolentes. Un d'aquests cataplasmes que no guarien el mal, se'l posaren els palamosins mateixos, en 1884, creant el tramvia de Palamós a Flaçà, que oficialment es deia Tramvia del Bajo Ampurdán. Només el nom ja donava entenent que era com un eco esblaimat del ferrocarril que havia fet figa.

[...] Tot seguit, però, es feu evident que havia estat una errada lamentable. Posada la via a la mateixa carretera, amb les pujades abruptes i les baixades frenètiques que llavors tenien aquesta mena de camins, plens de gruixos de pols en temps de secà, i a l'hivern de fangars espessos, l'explotació va ser un desastre. El material es rebentava de pressa, i la via caigué en un estat de reparació crònica. I ja no se n'aixecà mai més, fins que –d'una despectiva plomada ministerial– el tramvia fou suprimit en 1956. Després de mort, és justament quan ha fet el millor servei. Com que ocupava una franja pedregosa d'un costat de la carretera, aquesta, en desaparèixer el tramvia i el seu balast, ha quedat considerablement eixamplada. Davant la deficiència crònica de les carreteres de la Costa Brava, és molt d'agrair, sobretot ara que a l'estiu les ofega el turisme."

EXERCICIS

Quins van ser els grans projectes de Sant Feliu de Guíxols durant el vuit-cents?

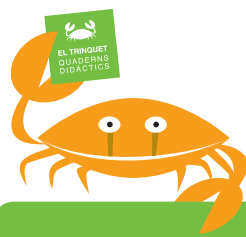
.....

.....

.....

.....

.....

PROPOSTA DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n d'ESO

Tenen relació l'un amb l'altre? Ho explica el text? Si el text no ho explica, formeu grups, plantegeu-vos diferents suposicions (o sigui, hipòtesis), escolliu-ne una i argumenteu per escrit la vostra resposta.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Com es desplaçava la gent abans que hi hagués el tren?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Com eren les carreteres? En quina part del text ho explica?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Quins avantatges va suposar la inauguració del ferrocarril?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A partir del text, us sembla que va ser fàcil o difícil arribar a crear la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona? Per què? Argumenta bé els motius, utilitzant els connectors corresponents.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Situa en el mapa que hi ha a sota, els projectes anteriors al tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona.

Quin projecte era considerat més beneficiós per Gaziel?

.....

.....

.....

Organitzeu un debat per decidir quina seria la millor opció i per què. Prepareu prèviament la vostra proposta per poder argumentar i defensar la vostra tria durant el debat.

.....

Quins van ser els dos projectes que finalment es van realitzar?

.....

.....

.....

Segons l'autor, va quedar resolta la comunicació de la Costa Brava amb l'interior?

.....

.....

.....

Feu grups i plantegeu-vos si és fàcil o no actualment anar a la Costa Brava. Com s'hi pot arribar?

.....

.....

.....

2.3 Gent de ciutat

Una altra de les coses que descriu Gaziel amb tot detall és el tarannà dels guixolencs del Sant Feliu de Guíxols vuitcentista:

“El fons ciutadà de Sant Feliu

“Aquells burgesos de vileta foren els qui donaren a Sant Feliu el seu aire i el seu to de petita ciutat de gent senyora. L'agricultura i els agricultors, en efecte, a Sant Feliu mai no li han comptat per gran cosa. Com que, de terres, a penes en té, tampoc no té pagesia, així com en poden lluir, i de ben fina, Palamós, Palafrugell i Pals, per exemple, que

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

compten al voltant o a la vora amb grans i riques extensions de conreus admirables. Sant Feliu mai no ha estat a pagès: vila abacial primer, subjecte al domini del Monestir durant llargs segles, només ho deixà de ser per declarar-se vila essencialment burgesa. Sempre ha estat una població senyorívola: de senyors amb hàbit o de senyors de levita. I d'aquí -d'aquesta manera de ser que no es pot confondre amb cap altra de tota la Costa Brava- li ve la seva peculiar ciutadania i el seu legítim aspecte de capitalitat.

Hi ha encara, en aquest ordre de la idiosincràsia guixolenc, un altre fet que val la pena d'esmentar. La Costa Brava ha estat modernament terra d'escriptors catalans magnífics. En un extrem d'ella, Blanes va donar el gran Ruyra; i gairebé a l'extrem oposat, a l'Escala, per fortuna encara viu la gloriosa "Víctor Català". Enmig, a Palafrugell, o ben a la vora hi tenim Josep Pla, que és tot un altre cas admirable. Doncs bé: aquests tres escriptors de punta presenten, per ensota de les qualitats excel·les que els diferencien, un lligam o parentiu comú: el de ser fills directes del camp o de la marina, i no pas productes de cultura ciutadana, passats pel que en diem refinaments de la civilització. L'únic gran refinat dels tres, Ruyra, ho fou només de l'idioma; el fons de la seva obra -indrets, personatges, sentiments, temari- es manté dins uns límits perfectament traçats pel títol de la seva primera publicació: *Marines i boscatges*. De "Víctor Català", és indubtable que el millor seu, fons i forma, té un caràcter essencialment rural. I no és pas gens difícil de veure que les arrels profundes de Pla, tot i haver ell corregut tant de món, rauent entorn del mas empordanès on va néixer i on viu, a l'indret més plenament pagès de la contrada palafrugellenca. Vagi on vagi, sigui on sigui -a la plena Europa, a Amèrica o a la fi del món-, sempre Pla s'hi passeja com per la rodalia de Llofriu, amb les mans a les butxaques de les calces arrugades, la bufanda al coll, si fa fred, la boina xica només posada al cap, com una lleu tapadora, el cigarrell que se li apaga al llavi -i mirant les coses i els homes amb ulls murrís i intel·ligents, mig aclucats i irònics: ulls finíssims i lúcids com pocs, de pagès del Baix Empordà, que n'ha vistes tantes i de tan grosses. És un producte saborós i excepcional d'aquesta terra, la seva, que en ve donant d'ençà que els primitius, i després els grecs, i després els romans, i després els visigots, i després els alarbs, i després qui

sé jo, Mare de Déu!, en feien de seques i de verdes per les costes que tenen com a fons les camelludes muntanyes de Torroella de Montgrí, el turó de Pals, l'esperó de l'Estartit, el Castell de Begur i els quatre illots de les Medes.

Sant Feliu, en canvi, ha plasmat un estol d'esperits que són d'una mena ben diferent. Per dir-ho en un mot, diré que tots ciutadegen. L'astrònom Patxot, l'erudit Casas, el sensitiu i musical Salvador Albert (fill de Palamós, però pastat i fet a Sant Feliu), i el més curiós de tots, Juli Garreta, es caracteritzen pel fet de ser en el fons plantes de cultura, més que plantes silvestres; flors essencialment burgeses, i no pas pageses [...].

Això és, en tot cas, el que ha donat o provat de donar-nos la menuda ciutat de Sant Feliu. I jo mateix no sóc ni hauria estat mai, encara que no m'hagués mogut d'allí, res més que un escriptor essencialment urbà..."

EXERCICIS

Segons Gaziol, què distingeix Sant Feliu de Guíxols de la resta de poblacions de la Costa Brava?

.....

.....

.....

.....

.....

Segons aquest text, quins escriptors són fills de la Costa Brava? Indica'n el nom i el cognom i també el lloc d'origen.

.....

.....

.....
.....
.....

Tots els noms que s'esmenten en aquest fragment són reals o hi ha algun pseudònim? Si n'hi ha algun, indica quin és.

.....
.....
.....

Romanyà de la Selva és una localitat a prop de Sant Feliu de Guíxols. Saps quin escriptor o escriptora hi ha viscut? Si vols saber més coses sobre aquest personatge, pots mirar-ho a l'enllaç <http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/el-meu-avi/merce-rodoreda/video/172199/>.

A classe busqueu informació sobre les obres següents i, en dies successius, comenteu cada obra i llegiu en veu alta un fragment de cadascuna:

- *Marines i boscatges* de Joaquim Ruyra
- *Solitud* de Víctor Català
- *L'Empordanet* de Josep Pla
- *La plaça del diamant* de Mercè Rodoreda

.....
.....
.....

Del text de Gaziol, llegeix detingudament el fragment on descriu com és Josep Pla. Sense tornar a mirar el text, explica què diu Gaziol amb les teves paraules.

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Torna a mirar el fragment i fes tres llistes, una amb els adjectius, una amb els noms i una amb els verbs.

ADJECTIUS	NOMS	VERBS

Quines de les tres categories és la més abundant? Segons això, de quin tipus de text es tracta?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Que cada alumne escrigui el seu nom en un paper i recolliu tots els papers en una bosseta. Que cadascú agafi un paper a l'atzar i descrigui amb un màxim de 10 línies la persona que trobi escrita en el paper. Després feu un àlbum de retrats i afegiu, al costat de cada fotografia, la descripció de la persona, signada pel seu autor i compartiu-lo (fent un mural o un blog).

Relaciona els noms dels guixolencs que esmenta Gaziell en el text amb la seva professió. Pots buscar informació a Internet:

Rafael Patxot i Jubert

Compositor i rellotger

Agustí Casas i Vinyas

Polític i mestre

Salvador Albert i Pey

Arqueòleg i literat

Juli Garreta i Arboix

Astrònom i meteoròleg

Relaciona cadascuna de les imatges amb un dels quatre personatges de l'exercici anterior i indica quin és el lligam que hi tenen:

Dolmen de la Cova d'en Daina (Romanyà de la Selva) (Viquipèdia/ Autoria: Mutari)

Antic Observatori Astronòmic Català al xamfrà del passeig del Mar amb la rambla del Portalet de Sant Feliu de Guíxols (AMSFG/ Autoria desconeguda)

Partitura de la sardana "Juny", actual himne de la ciutat de Sant Feliu de Guíxols (AMSFG. Fons Arseni Roig)

Retrat d'una noia caracteritzada com a República, fet per Ricard Mur amb motiu de la proclamació de la Segona República espanyola el 14 d'abril de 1931 (AMSFG/ Fons Ricard Mur)

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

3

La paraula *Tren*

3.1 Etimologia

Segons el diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis catalans, disponible en línia a : <https://mdlc.iec.cat/>), el significat de la paraula *etimologia* és el següent:

etimologia

- 1 f. [FL] [LC] Origen, filiació, d'un mot. *Cercar l'etimologia* de bellugar.
- 2 f. [FL] [LC] Branca de la filologia que estudia les etimologies dels mots i llur evolució formal i semàntica.
- 3 [FL] **etimologia popular** Relació espontània que estableix un parlant entre dos mots d'origen diferent però que presenten una semblança formal.

EXERCICIS

Busca l'etimologia de tren en català i en castellà. En català es pot trobar fent una cerca al *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB) d'Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll, que l'Institut d'Estudis Catalans ha posat en xarxa a: <http://dcvb.iec.cat/inici.asp>. En castellà es pot trobar a la pàgina web <http://lexicoon.org/>.

Quin és l'origen de la paraula *tren*?

.....
.....

En castellà i en català, té el mateix origen?

.....
.....

Quin tipus de mot és segons el seu origen i formació? Es tracta d'un mot patrimonial, d'un manlleu o d'un neologisme?

.....
.....
.....

3.2 Sinònims

Segons el Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis catalans (Disponible en línia a : <https://mdlc.iec.cat/>), el significat de la paraula *sinònim* és:

sinònim -a

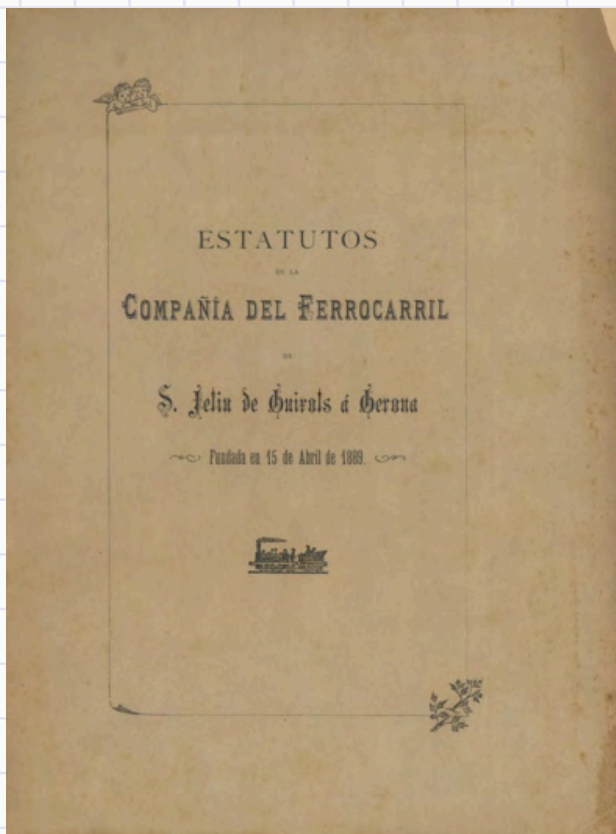
1 adj. [LC] [FL] Que té el mateix significat que un altre mot, encara que pugui diferir en altres valors funcionals dins un enunciat concret. *Els termes* llevant i est són mots sinònims.

2 m. [LC] [FL] Mot sinònim.

EXERCICIS

A la pàgina de la dreta pots veure la portada dels Estatuts de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona que hi ha a l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols. En aquest document es determina com s'organitzarà la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona. Hi trobes un sinònim de la paraula *tren*?

Pots comprovar les teves suposicions o hipòtesis als diccionaris etimològics en línia. Recorda que en català es pot trobar fent una cerca al *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB) d'Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll, que l'Institut d'Estudis Catalans ha posat en xarxa a: <http://dcvb.iec.cat/inici.asp>. En castellà es pot trobar a <http://lexicoon.org/>. Coincideix amb el que havies pensat?

.....

.....

.....

De quin tipus de paraula es pot tractar, segons el seu origen o formació? Es tracta d'un mot patrimonial, un manlleu o un neologisme?

.....

.....

.....

Quan et sembla que va néixer aquest nom? Motiva la teva resposta?

.....

.....

.....

La pots traduir a altres idiomes, com el castellà, el francès o l'anglès?

.....

.....

.....

Proposa una etimologia per a la paraula *ferrocarril*.

.....

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

4

La inauguració de la línia

4.1 Una gran festa

En aquest fragment del llibre *Sant Feliu de la Costa Brava. Burgesos, navegants, tapers i pescadors*, Gaziel explica com va ser la inauguració del tren:

“Hi hagué dos dies de festa: el 29 de juny, per a la benedicció de la línia, i el 30 per a la inauguració. Foren unes diades tan gloriuses, que al cap de més de setanta anys jo encara les recordo. La vila estava més trasbalsada que si hagués hagut de rebre el rei o el papa. Del cantó de Tueda –el barri on s’havia construït l’estació– l’entusiasme pel tren va fer-hi sorgir un barri nou, comptant amb la vida i l’animació que el carrilet li donaria. El carrer de la Processó (avui de Joan Maragall), que fins llavors havia estat una costa polsosa i excèntrica, que no menava enlloc, com que ara conduïa a l’estació, es convertí en una via animada on la gent rica construï, a banda i banda, cases noves i bones –tant, que encara hi són. El meu avi patern i el meu pare s’hi fincaren i em passava al carrer tot el sant dia– que aquelles festes les recordo tan bé com si fossin (miratges del temps!) cosa de la setmana passada.

Ja *El Noticiero*, el diari local, va sortir amb unes lletres de pam a la primera plana del número extraordinari, cridant als quatre vents: ¡¡Llor a los iniciadores don Juan Casas y don Enrique Heriz!! (Per cert tothom quedà espantat llegint aquest darrer cognom, que ningú no coneixia, escrit així, perquè tothom li deia l’Eris). I afegia: ¡Gloria al pueblo de San Feliu! Ara penseu com anava el meu carrer, a les sis de la tarda del dia 29, quan el rector de la parròquia del monestir, mossèn Jaume –el mateix que em va batejar i em donava una pastilla de goma cada cop que em trobava–, acompanyat de dos escolans de gala, com si fossin del Vaticà, que tot ho estrenaven, sotana vermella, roquet de randa, guants de fil blanc i sabates xarolades, i seguit del Magnífic Ajuntament en pes, els agutzils, els serenos i una banda de música, passaven per davant de casa, camí de l’estació, cap a beneir el tren nou de trínca.

Els estalonaven una sens fi de tartanes i xarrets, i fins algun cavaller (vull dir un home a dalt de cavall), empesos per tot el poble que venia darrera. ¿I com voldríeu que jo no me’n recordés, si els escolans eren el meu germà gran i un altre minyó de la seva edat, en Rafelet Valls, de la Banca Valls, i els meus pares, traient guspires i llustre, de tan ben vestits, també se n’anaven cap a l’estació, mentre jo, que no n’era digne, perquè a penes tenia cinc anys, m’ho mirava des del balcó del primer pis, custodiat per les minyones i escarrassos de casa, que eren vuit o deu?...

L’endemà, dia 30, va ser la inauguració del carrilet, la seva primera ventura pels arriscats camins de la vida. Jo aquella nit vaig dormir com un soc –bon costum que tenia i encara conservo–, però suposo que els grans no varen aclucar ull, pel joiós neguit que duïen dintre. El cert és que, a trenc d’alba, bon punt clarejava, una banda començà de fer la passada, que vol dir un tomb pels principals carrers i places de la vila, bufant amb gran empenta i despertant tothom. La gent es vestí corre-cuita, i una gran gentada s’encaminà a l’estació, a veure la cosa mai vista i que ja no es tornaria a veure mai més: la sortida del primer tren del carrilet de Girona. Però deixem que parli el contemporani cronista del diari local: hi ha coses que ni els escriptors més genials no podrien dir tan bé com molts que amb prou feines saben escriure. <<A la hora reglamentaria –deia l’endemà *El Noticiero*– (5 h 01 del meridiano de Madrid), la campana dió la señal y el poderoso silbido de la máquina anunció a San Feliu que la inauguración era un hecho. Emprendió el tren su majestuosa marcha en medio de atronadores vítores de la concurrencia entusiasmada. Una música colocada en el andén hizo los honores a los expedicionarios>>.

[...] Els capells i les gorres dels homes, les ombrel·les, els mocadors i els ventalls de les dones, tremolaren enlaire, i molts ulls s’entelaren de llàgrimes, mentre una ovació delirant acompanyava el primer tren que s’esmunyia al lluny.”

EXERCICIS

Qui van ser els promotors de la construcció del tren?

.....

.....

A part de caminar, com es desplaçava la gent que no agafava el tren?

.....

.....

Quins canvis es van produir a la ciutat amb la construcció del tren?

.....

.....

.....

On vivia Gaziel?

.....

Com era la seva família?

.....

.....

Què es un escolà?

.....

.....

Busca 5 noms de peces de la vestimenta d'un escolanet en la sopa de lletres següent:

X	A	P	I	L	L	O
I	S	T	A	C	O	T
S	E	R	A	N	D	A
O	T	O	R	I	A	M
T	A	Q	U	E	T	A
A	B	U	M	I	R	O
N	A	E	R	O	N	L
A	S	T	N	A	U	G

A partir del que diu el text, assenyala cadascuna de les peces en la imatge de sota:

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Què vol dir la paraula *escarrassos* en aquest text? Pots mirar-ho al diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans, disponible en línia a <https://mdlc.iec.cat/>.

.....

.....

.....

Quin és el verb derivat del substantiu *escarràs*? Fes una frase amb aquest verb.

.....

.....

La paraula *passada* és típica de Sant Feliu de Guíxols. Fixa't bé en el text, què vol dir?

.....

.....

Pregunta a casa si algú sap o recorda quan es feien les passades.

.....

.....

.....

Actualment, quan utilitzem aquesta paraula, què volem dir? De quin registre forma part?

.....

.....

.....

Dibuixa una gorra i un capell, explica quines són les diferències.

Relaciona les expressions següents (columna esquerra) amb el significat que els correspon (columna dreta):

Cridar als quatre vents

Dormir profundament

Lletres de pam

Començar a clarejar el dia

Corre-cuita

Dormir

A trenc d'alba

Esbombar per tot arreu

Dormir com un soc

Lletres grans

Aclucar ull

Amb presses

Fes una frase amb cadascuna de les expressions anteriors:

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6

Amb quin nom era conegut també el tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona?

.....

Per què aquest tren era anomenat amb un diminutiu?

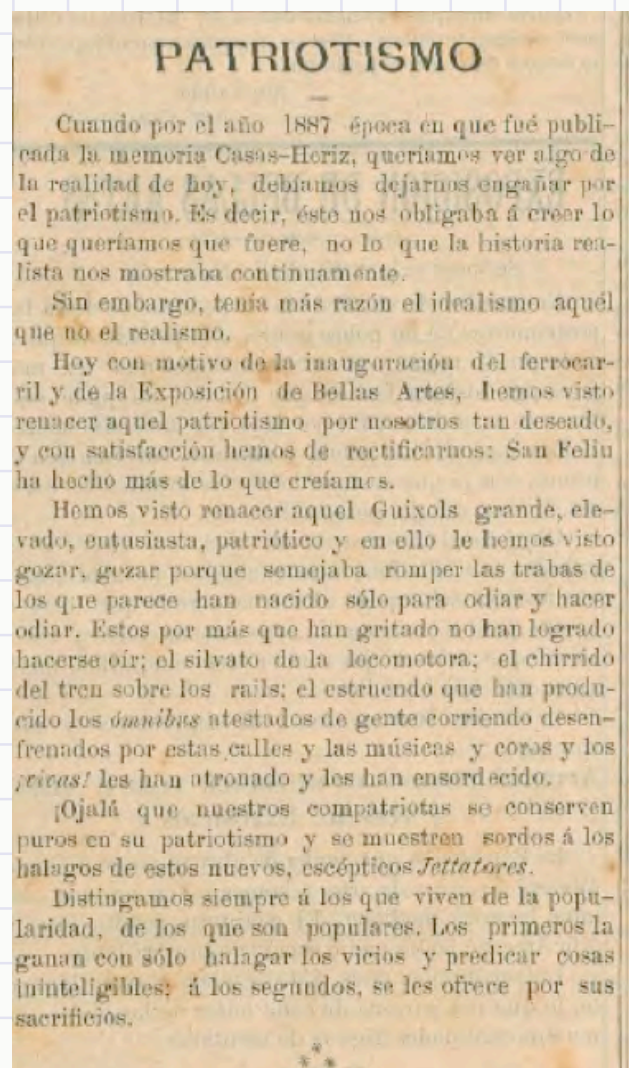
.....

.....

Un programa és un fulletó, una tarja o un díptic on hi ha la informació necessària sobre un acte: què es fa, on es fa, quan es fa i qui ho organitza. Hi pot haver un paràgraf explicant el motiu o la importància de l'acte. És molt important que els programes siguin atractius perquè la gent tingui ganes d'assistir-hi. Busqueu programes diferents i mireu-los. En grups, a partir del text, feu un programa de la inauguració del tren. Editeu-lo com si hagués de servir per fer difusió i publicitat d'aquest acte.

4.2 L'orgull de tenir un tren

Al diari *El Noticiero*, com diu Gaziol, es van publicar diverses notícies sobre la inauguració del tren. El dia 14 de juliol de 1892, per exemple, es podia llegir el fragment següent.

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

EXERCICIS

Quan va començar, en realitat, el projecte per tenir un tren a Sant Feliu de Guíxols?

.....

.....

.....

Quants anys van trigar, des de que van començar fins que van poder fer la inauguració? Et sembla molt de temps o poc temps? Raona la resposta.

.....

.....

.....

Què vol dir *patriotisme*? Pots buscar el significat en castellà, al diccionari en línia de la Real Academia Española (<http://www.rae.es/>) i en català, al diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans (<https://mdlc.iec.cat/>). Significa el mateix encara que es tracti de llengües diferents?

.....

.....

.....

Ara torna a llegir detingudament el text i dedueix el significat de *patriotisme* en aquest text en concret. És el mateix que has trobat als diccionaris? A quina pàtria es refereix?

.....

.....

.....

Busca el significat de la paraula anglesa *empowerment*. Com s'ha de traduir al català?

.....

.....

.....

Encara que és una paraula actual, creus que es podria utilitzar en aquest text de 1892? Raona la resposta.

.....

.....

.....

Les paraules *idealisme* i *realisme*, són sinònims o antònims? Per què?

.....

.....

.....

Al text, quina de les dues paraules anteriors s'identifica amb el substantiu *patriotisme*?

.....

.....

Què vol dir *omnibus*? En quin idioma està? Quina és la paraula que nosaltres utilitzem per dir *omnibus*? Com s'ha format?

.....

.....

.....

Què vol dir *jettatores*? Fes una cerca a Internet... En quin idioma està?

.....

.....

.....

Tothom estava d'acord amb el projecte del tren? En quins paràgrafs et sembla que s'explica en aquest text?

.....

.....

.....

Enumera totes les paraules que descriuen la presència del tren acabat d'arribar i la reacció de la gent, agrupa-les per categories gramaticals.

VERBS	SUBSTANTIUS	ADJECTIUS

Com t'imagines que va ser aquell esdeveniment? Busca sinònims de les paraules anteriors per trobar la teva manera d'expressar-ho i relaciona'ls a sota.

VERBS

.....

.....

SUBSTANTIUS

.....

.....

ADJECTIUS

.....

.....

Explica amb les teves paraules com imagines que es va viure a Sant Feliu de Guíxols la inauguració del tren. Si la gent estava contenta, què els agradava, si hi havia algú que no ho volia, com ho van celebrar, com va canviar la ciutat amb el tren...

.....

.....

.....

.....

.....

Quina és la diferència, segons el text, entre els que viuen de la popularitat i els que són populars.

.....

.....

.....

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Imagina quin mitjà de transport col·lectiu voldries aconseguir per al teu poble o ciutat. Imagina quins avantatges aportaria a la vida de la gent i si costaria o no d'aconseguir i redacta un text.

.....

.....

.....

.....

Organitzeu un debat per exposar i valorar les diferents propostes de mitjans de transport. Escull la que et sembla millor i raona la resposta.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5

La companyia del ferrocarril

5.1 Estatuts i trajecte

A continuació, llegeix els dos fragments que corresponen als estatuts de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona, elaborats l'any 1889.

Quina estructura té aquest text? Com s'anomenen els apartats?

.....

.....

.....

Quin és el primer article dels estatuts? Quina era la missió de la Companyia del Ferrocarril SFG, segons els estatuts de l'empresa?

.....

.....

.....

I el segon article, què diu que fa falta per a la Companyia? Què vol dir *capital social*?

.....

.....

.....

Si la companyia es va inaugurar el 1892, perquè et sembla que van fer els estatuts l'any 1889? Raona la resposta?

.....

.....

EXERCICIS

En grup, heu sentit a parlar de la paraula *estatut*? Hi ha algun estatut important a Catalunya? Què us sembla que són els estatuts de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona?

.....

.....

.....

.....

5.2 Els primers viatges

Llegeix l'article que hi ha a l'esquerra d'aquesta pàgina, du el títol "En ferrocarril" i va ser publicat al setmanari *El Noticiero* el dia 19 de maig de 1892.

EXERCICIS

Com es diu l'autor de l'article? És el seu nom verdader? Com signa?

Estava inaugurada la línia? Per què creus que es va fer aquell viatge?

Segons el text, se'n van fer molts de viatges abans de la inauguració? Digues en quines parts del text ho explica.

En el plànol, localitza i assenyala les estacions on diu Dartagnan que va parar el tren durant el viatge. Estava acabada la línia?

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

.....
.....
Com descriu Dartagnan “el bello paisaje”? En realitat,
quants paisatges descriu?

.....
.....
.....
.....

Mira el mapa de sota. Assenyala el traçat de la via del
tren i mira de situar els paisatges de manera aproximada?
Si haguessis de crear una companyia de transport prò-
pia, pensa quins llocs vols comunicar? Per on passaria el

trajecte? Explica'n el motiu.

.....
.....

A continuació pensa quines parades o estacions hi hau-
ria. Dibuixa-les en un plànol. Imagina que fas el trajecte i
descriu el paisatge o paisatges com si veiessis un quadre.

.....
.....
.....

6 Estacions i baixadors

6.1 Esclet i Llebrers

Llegeix les dues cartes que hi ha a continuació:

23 de diciembre de 1949.

Mgoe Sr. Alcalde de
Cassà de la Selva.

Muy SR. Mio :

Ha habido dudas respecto si las nomenclaturas de los Apeaderos de este Ferrocarril en los parajes de "ASOLET" y "LLEBRÉS", tal como están ahora, son gramaticalmente correctas.

Como que dichos parajes pertenecen a ese Municipio, agradeceríamos nos indicaran la forma propia de expresarlos, desde luego basada en razones geográficas, históricas o de tradición.

Estamos a tiempo para modificar alguna letra de los citados nombres en la pintura y documentos de ahora en adelante, y quedo a su disposición por el, primero de palabra y definitivamente por escrito, desean hacernos alguna observación al efecto.

Atentamente le saluda su S.S., que estrecha su mano,

EXERCICIS

Tenen relació l'una amb l'altra?

.....
.....

Qui les escriu? On has trobat aquesta informació?

.....
.....

ALCALDÍA NACIONAL
DE
CASSÀ DE LA SELVA , 12 de enero de 1.950.

N.º _____

Sr. D. JAIMES LLADO, Ingeniero de la Cía del f.c. de San Feliu de Guixols a Gerona.

Muy Sr. mio:

Correspondiendo a su atenta de 23 de diciembre ppdo. y deseoso de complacerle en el asunto que interesa, debo manifestarle que en este Ayuntamiento no constan antecedentes respecto a las razones geográficas e históricas de las nomenclaturas de los parajes Esclet y Llabrés, si bien por tradición y oficialmente desde muchísimos años, se escriben tal como queda indicado.

Referente a Esclet, en los documentos oficiales que datan de más de un siglo, aparece escrito Esclet, si bien en alguna escritura particular anti-quinaria de liebre (llebre) debería ser Llebrés, pero como lo digo oficialmente, desde muchos años viene escribiéndose Llabrés.

En todo cuanto puedo informarle sobre el particular.

Atentamente le saluda suyo affmo. S. S.

El Alcalde,

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

.....
.....

S'han de traduir els noms de lloc? Pots mirar les recomanacions a Viquipèdia https://ca.wikipedia.org/wiki/Viquip%C3%A8dia:Traducci%C3%B3_de_noms.

Per quin motiu es van enviar aquestes cartes?

En aquest cas, es poden traduir els noms de lloc?

.....
.....
.....

Els noms de persones es diuen *antropònims*. Com es diuen els noms de lloc?

Mira si pots trobar informació a Internet sobre "Esclet" i "Llabrés" o "Llebrés". Si no ho trobes, per quin motiu creus que deu ser? És important l'ortografia?

.....
.....
.....

.....
.....

Segons les cartes anteriors, quina és l'etimologia de Llebrers?

Saps a quin municipi o ajuntament pertanyen? Com pots trobar informació?

.....
.....
.....

Per què es deien així aquestes parades del tren? Ho pots consultar a Enciclopèdia Catalana, a <http://www.enciclopèdia.cat>.

Segons les cartes, se sap quina és l'etimologia d'Esclet? Per quin motiu creus que no se sap? Utilitzem aquesta paraula avui dia?

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....

Per mirar de saber d'on ve el nom Esclet, pots mirar el Diccionari català – valencià – balear a <http://dcvb.iecat.net/>

6.2 Les parades del tren

Mira el següent full de marxa del tren, va ser fet l'any 1957. En un dels apartats s'anota l'hora d'arribada i la de sortida del tren de cadascuna de les estacions.

DETALLE DEL HORARIO									
Estaciones y apeaderos	Km. metros	Horario observado			Cruce	Tiempo perdido		Tiempo ganado	Retraso total
		Llegada	Parada	Salida		Maniobras	Tracción		
Gerona . . .				7:40					
La Creuhera . . .	3	7:48	1	7:49					
Quart	7	7:58	1	7:59					
Llambillas . . .	9	8:06	1	8:07					
Cassà de la S. . .	14	8:18	2	8:20	3				
Llagostera . . .	21	8:37	5	8:42					
Font-Picant . . .	30	9:02	1	9:03					
Sta. Cristina . .	32	9:09	1	9:10					
Castell d'Aro . .	35	9:16	2	9:18					
San Feliu de G. .	40	9:30							10

Explicación de los retrasos.

El Maquinista, *Jaime Fugues*

El Jefe de Tren, *[Signature]*

Parte del Jefe de Tren. — (Paradas extraordinarias, su duración y causas; averías en las locomotoras y vehículos; faltas del personal de trenes, estaciones y vía y obras; falta de limpieza, alumbrado, calefacción de los coches, etc., y defectos de los demás vehículos, y toda novedad ocurrida durante el trayecto).

Paradas en Pobleu y en Aro

El Jefe de Tren, *[Signature]*

EXERCICIS

Per què et sembla que serveix aquest document?

.....

.....

.....

Pots saber quina longitud tenia el trajecte entre Girona i Sant Feliu de Guíxols?

.....

Pots saber quan trigava el tren en fer tot el trajecte?

.....

Fixa't en qui signa el document. Imagines qui tenia més responsabilitat? Per què?

.....

.....

.....

.....

Digues l'etimologia del substantiu castellà "jefe". Pots consultar el diccionari en línia de la Real Academia Española a <http://dle.rae.es/?id=DglqVCc>

.....

.....

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Com es diu "jefe de tren" en català?

.....

.....

.....

Saps què feia un cap de tren? Mira l'article sobre el tren de Viquipèdia a <https://ca.wikipedia.org/wiki/Tren> i comprova si hi ha informació sobre els oficis del tren. A continuació, fes la teva pròpia definició.

.....

.....

.....

En castellà i en català, indica un sinònim per designar el cap de tren?

.....

.....

La Creueta, Llambilles i Font Picant eren baixadors i no estacions. Saps quina és la diferència entre una estació i un baixador? Pots mirar-ho al diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans a <https://mdlc.iec.cat/>.

.....

.....

.....

Com es diu baixador en castellà? Mira si ho trobes al full de marxa del tren?

.....

Hi surten Esclet i Llebrers, al full de marxa? Et sembla que eren estacions o baixadors? Per què?

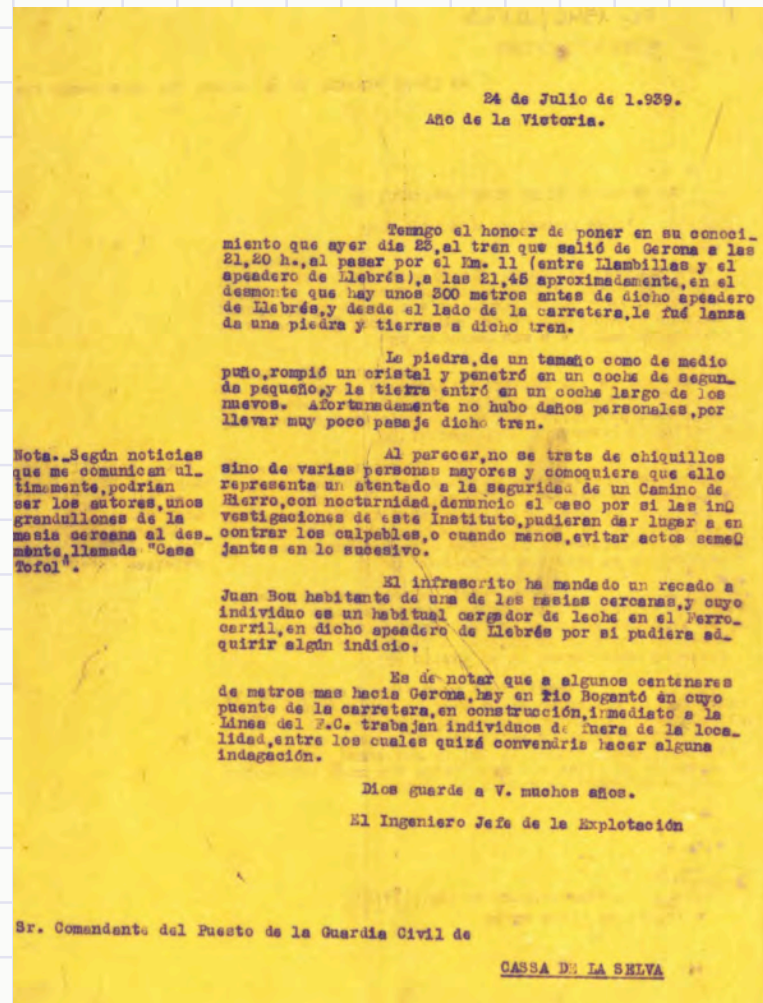
.....

.....

.....

6.3 Una anècdota

Llegeix la carta que hi ha a continuació.

EXERCICIS

Qui escriu la carta? A qui l'adreça?

.....

.....

Encara que segurament hi ha paraules que no entens, pots explicar breument el motiu de la carta.

.....

.....

.....

.....

Quines són les paraules que no entens? Busca-les al diccionari de la Real Academia Española a <http://dle.rae.es/?id=DglqVCc>

.....

.....

.....

En aquesta carta, com s'anomena la via? Per què? Pots trobar informació en l'apartat 3.2, dedicat a la paraula *tren*.

.....

.....

.....

.....

A partir d'aquesta carta, pots imaginar com és Llebrers?

.....

.....

.....

.....

Saps com s'escriu una carta? Digues quines parts té una carta. Pots mirar-ho a CUB Criteris de la Universitat de Barcelona, a <http://www.ub.edu/cub/criteri.php?id=491>.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Escull una estació o baixador del tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona i imagina una història i pensa a qui voldries explicar-la. Fes una carta per explicar-la a la persona que has pensat.

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

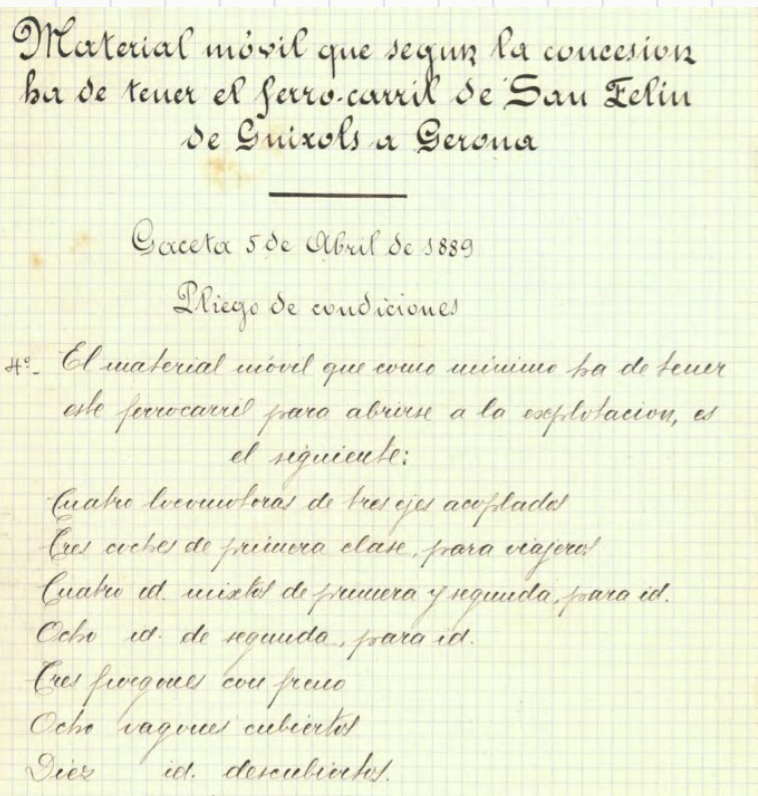
1r i 2n
d'ESO

7

Locomotores i vagons

7.1 El material mòbil

El document que hi ha a sota és un fragment del plec de condicions que es va fer per comprar el material per fer el tren de Sant Feliu de Guíxols l'any 1889. En els plecs de condicions s'indica quin tipus de material es vol comprar, la quantitat i com ha de ser. Mira què necessitaven per formar el tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona:

EXERCICIS

Què significa *material mòbil*? Ho pots explicar sense mirar cap diccionari?

.....

.....

Quina és la diferència entre cotxes, vagons i furgons? Pots buscar-ho al diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, disponible a <https://mdlc.iec.cat/>

.....

.....

.....

En aquest text hi apareix l'abreviació *id.*, que equival a *ídem*. Pots mirar el significat d'aquesta paraula al mateix diccionari.

.....

.....

.....

En aquest document, quants cops hi surt l'abreviació *id.*? Quines paraules substitueix?

.....

.....

En els transports, saps què vol dir *primera classe* i *segona classe*?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ara, feu grups i imagineu un transport per al futur, seria col·lectiu o individual? Qui hi viatjaria? Els passatgers anirien separats o junts? Transportaria mercaderies? Feu una redacció i expliqueu com seria aquest mitjà de transport.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

7.2 Plànols i croquis

Per a construir edificis i també màquines, els arquitectes i enginyers fan plànols com els que hi ha a continuació. Pertanyen a la documentació del fons de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona. Els plànols representen l'edifici o màquina que s'ha de construir a escala, amb tots els detalls perquè sigui possible realitzar-los. L'escala permet saber la proporció que han de tenir tots els elements i quina ha de ser la seva mida real.

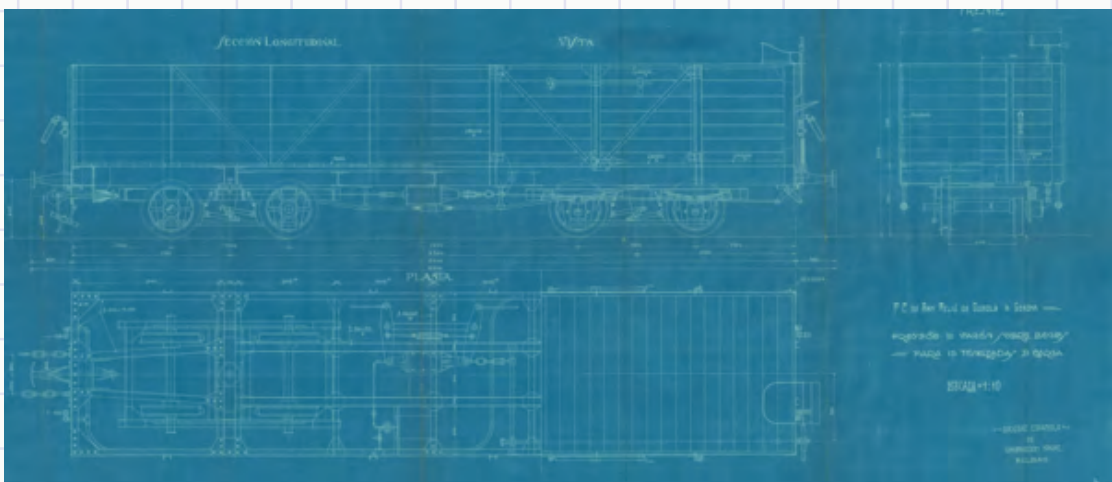
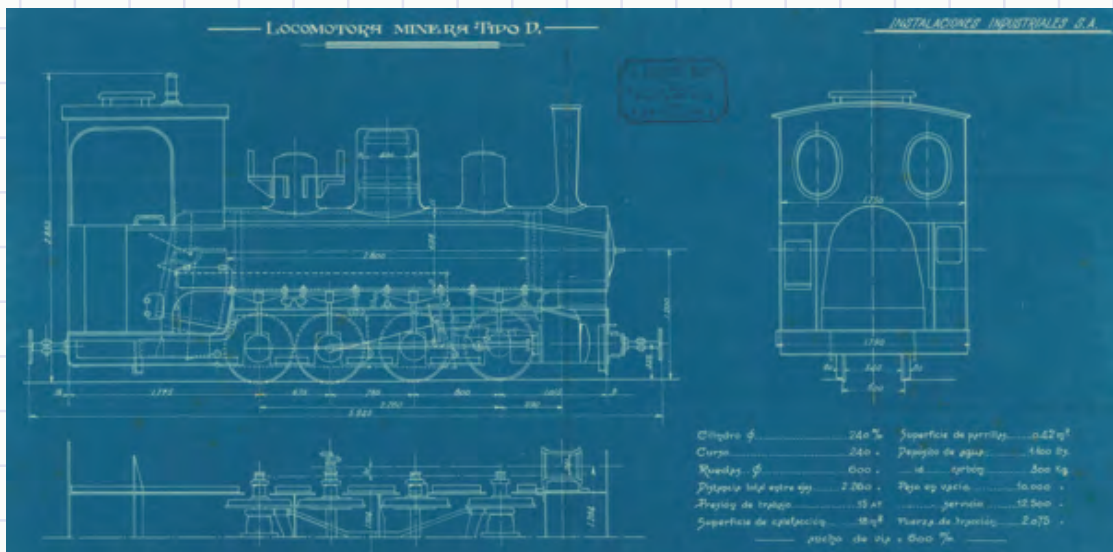
EXERCICIS

Què representen aquests plànols?

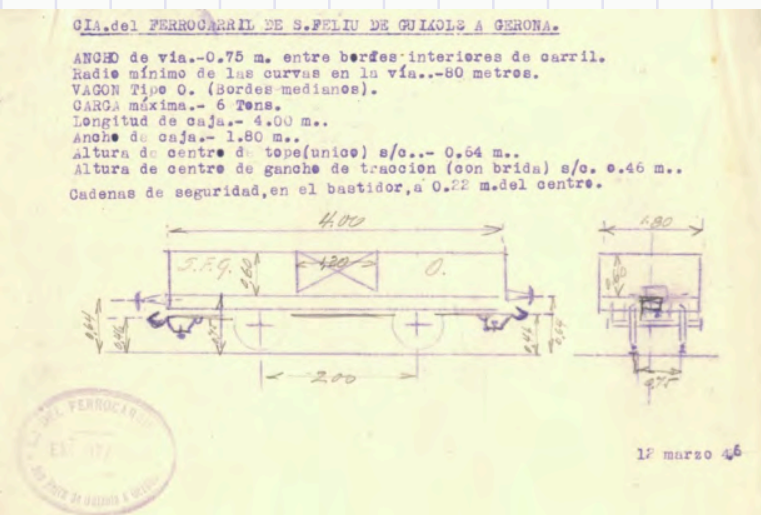
.....

.....

.....

Per elaborar els plànols definitius, primer els tècnics fan esbossos o esborranys, per representar més fàcilment les seves idees. Un exemple d'aquests dibuixos és el croquis que hi ha a sota, que també és del Fons de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona. En cada grup, que cadascú faci un dibuix del mitjà de transport que heu imaginat i poseu-los en comú per veure les diferents representacions del mateix transport.

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

8

Els treballadors de la companyia

8.1 La plantilla

A continuació hi ha un document anomenat *plantilla*. Aquest document forma part del Fons de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona.

EXERCICIS

Mira detingudament el document anterior, pots deduir per a què serveix? Explica-ho en un petit paràgraf.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Quanta gent treballava a la Companyia del Ferrocarril l'any 1949?

.....

.....

.....

.....

PLANTILLAS.

Personal Superior, Técnico, y Administrativo.

GRUPO I. OFICINAS.

Oficial de 1ª	1
Id. de 2ª	1
Auxiliar	1..... 3✓

GRUPO II. MOVIMIENTO. (Estaciones y Trenes).

Inspector	1
Jefe Estación de 1ª	2
Id. Id. 2ª	2
Id. Id. 3ª	3
Factores Autorizados	4
Factores	2
Id. Auxiliares	2
Aspirantes a Factor	2
Guardaguasas	4
Mozos de Estación	8
Jefes de Tran	3
Guardafrenos	3
Id. Autorizados	2
Mozos de Tren	2..... 42

GRUPO III. TALLERES. (Personal de Talleres y de Material y Tracción).

Jefe de Taller	1
Oficial de Oficio de 1ª	3
Id. de Id. de 2ª	12
Ayudantes de Oficio	5
Peones Especializados	2
Peones	6
Aprendices	1
Maquinistas de 1ª	2
Id. de 2ª	3
Fogoneros Autorizados	2
Fogoneros	4
Encendedor-Limpiador	1
Agentes del Recorrido	2..... 37

GRUPO IV. VIA Y OBRAS. (Personal de instalaciones fijas).

Encargado de V. y O.	1
Capataces	5
Obreros de 1ª	5
Obreros	24
Guardesas	9..... 42

GRUPO V. ALMACENES. (No hay Agentes. Anexo al Jefe de Taller).

GRUPO VI. PERSONAL SUBALTERNO.

Guardas	2
Limpiadoras	1..... 3

Plantilla mínima del Personal de la Cia. . . 127

San Feliu de Guíxols de . . . de 1949.

Relaciona cada ofici amb la definició que li correspon:

Maquinista	Alimentava el fogar amb carbó, als trens de vapor
Cap de tren o conductor	Organitzava i duia a terme el treball de càrrega i descàrrega de mercaderies. També atenia els viatgers
Guardafrens	Conductor del tren
Mosso de tren	Coordina totes les activitats realitzades al tren. La seva autoritat és vigent mentre el tren circula
Fogoner	Efectua el control de l'accés al tren dels viatgers mitjançant els bitllets
Interventor o revisor	Encarregat de frenar els trens amb accions individuals sobre cada vagó, segons les ordres del maquinista que feia servir un xiulet

.....

Llegeix aquest paràgraf sobre l'equip format pel maquinista i el fogoner d'un tren. Aquesta informació ha estat extreta del dossier didàctic elaborat pel Museu del Ferrocarril de Catalunya (a Vilanova i la Geltrú), disponible en xarxa a http://museudelferrocarril.org/sites/default/files/inline-files/Dossier-didactic-Museu-del-Ferrocarril-de-Catalunya-2_0.pdf

“El maquinista era el responsable de conduir la locomotora, observar la via i els senyals i greixar les rodes a les parades. El fogoner era l'encarregat de vigilar i alimentar el fogar, controlar el nivell de l'aigua de la caldera i la pressió del vapor. El treball d'aquests dos homes era molt dur i la seva jornada laboral podia allargar-se dotze hores o més, respirant fum i sense cap altre protecció del fred o la calor que una marquesina. En les parades el tren descansava, però ells s'havien d'encarregar de reposar l'aigua i engreixar les rodes. A cada parella de maquinista i fogoner se li assignava una màquina que coneixien i cuidaven amb entusiasme i en la que pràcticament vivien.”

Assenyala el lloc on treballaven les persones que feien els oficis anteriors:

A les oficines

A les vies

A les estacions

Als trens

A quin grup pertanyien, dins la plantilla de la Companyia?
 Per què?

.....

EXERCICIS

La fotografia que hi ha a la propera pàgina és de Manel Maristany, què et sembla que representa?

.....

.....

.....

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Ara, mira la fotografia que hi ha a sota. És d'autor desconegut i retrata el tren a l'estació de Sant Feliu de Guíxols per fer l'últim viatge, l'any 1969. Qui hi surt retratat? Pensa els noms dels personatges i imagina què devien sentir en aquells moments. Escriu una redacció.

El personal que treballava en una estació pertanyia al Servei de Moviment. Segons si l'estació era gran o petita, hi treballava més o menys gent. A la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols, a les estacions hi havia el personal següent:

- A les estacions de primera, hi havia 8 o 9 treballadors, que als anys 50 van arribar a ser 14 o 15 (cap d'estació, dos factors de Gran i Petita Velocitat, auxiliars, guardaagulles, mossos i un vigilant).
- A les estacions de segona hi havia 2 treballadors (cap d'estació i mosso)
- A les estacions de tercera, 1 treballador (cap d'estació)
- Als baixadors, que no es venien bitllets, 1 treballador (guardessa).

Relaciona cada ofici amb la definició que li correspon:

Cap d'estació

Guardessa

Factor

Guardaagulles

Accionava les agulles, els senyals i altres dispositius que permetien establir els itineraris dels trens. Utilitzaven un fanal i un banderí per fer senyals als trens

Encarregat de la venda de bitllets, de la comptabilitat d'una estació i de facturació de mercaderies

Màxima autoritat de l'estació i responsable de la circulació, les maniobres i la classificació dels trens. Anava amb una gorra vermella i una bandereta

Encarregada de la vigilància del baixador i de donar la sortida del tren

Assenyala el lloc on treballaven les persones que feien els oficis anteriors:

A les oficines

A les vies

A les estacions

Als trens

A quin grup pertanyien, dins la plantilla de la Companyia?
Per què?

.....

.....

.....

Mira la fotografia que hi ha a continuació, el seu autor és
Jordi Rabell, descriu què hi veus.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Mira la fotografia que hi ha a sota, és d'autoria desconeguda
i pertany a la Col·lecció España-Ibáñez, descriu què hi veus:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Guardabarreres o guardessa de pas a nivell era un ofici normalment reservat a les dones. Anaven vestides amb un davantal i un mocador al cap i s'encarregaven de la vigilància i manteniment del pas a nivell, pujaven i baixaven manualment les barreres i feien senyals sobre l'estat de la via als trens que passaven. Aquest és el testimoni de Dolors Gurnés Bou, que va estar al càrrec de la barrera de Llagostera, a l'encreuament de la línia amb la carretera de Caldes de Malavella, des de l'any 1932 (ella tenia 19 anys) fins l'any 1969, quan es va clausurar el tren. Ens explica com era la seva feina:

“Jo era soltera i vivia en aquesta casa (coneguda avui com *la Barrera*, situada just al costat del pas a nivell), em van oferir el càrrec de guardabarrera i el meu pare em va convèncer per acceptar-lo, es cobraven 2 pesetes al dia, que en aquella època era força. Però no tenia cap dia de festa a la setmana ni cap dia de vacances, si mai estava malalta ho feia algú de la família, el meu pare, el meu marit, o hi havia de posar un suplent pagant-lo jo, però si passava alguna cosa la responsabilitat ara meva. Més tard vam demanar algun dia de permís i el suplent el pagava la Companyia. I la meva feina era posar la barrera quan venia el tren, la barrera tenia unes rodes i es feia córrer a mà per uns carrils. Era una feina de molta responsabilitat, perquè si passava alguna cosa i no hagués posat la barrera..., per sort amb tants anys només vaig tenir un accident i encara hi havia la barrera, però el cotxe no va poder parar i va anar a topar amb el tren, no et van fer res.”

EXERCICIS

Mira aquestes fotografies de Jordi Budó, les va fer a Santa Cristina. Qui et sembla que és la protagonista? Què fa?

.....

.....

.....

.....

Segons consta a la plantilla de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu a Girona, hi treballaven dones al tren? Quins oficis tenien? Per què creus que era així?

.....

.....

.....

.....

.....

A la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu a Girona, quines tasques podien fer les guardesses? A quin grup pertanyien? Per què?

.....

.....

.....

.....

Al tren hi treballaven persones fent de guardabarreres, guardaagulles, guardafrens i guardavia. El guardavia era la persona encarregada de la vigilància d'un tram de via per comprovar que tot estava correcte abans que circulés el primer tren. Feien de guardavia els peons de les brigades del Grup de Via i Obres. Es tracta de paraules compostes, és a dir, formades combinant paraules preexistents. Mira el document explicatiu que trobaràs a www.xtec.cat/~m-solduga/menu/finestra/catala/compostes.doc i respon, en el cas dels oficis del tren, de quina combinació es tracta?

.....

.....

.....

.....

.....

Busca més paraules compostes formades amb aquesta mateixa combinació.

.....

.....

.....

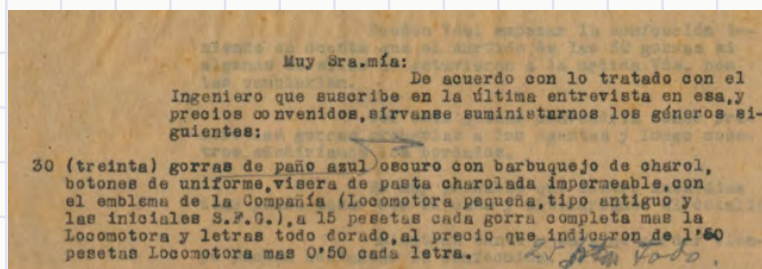
Mira les normes de l'Institut d'Estudis Catalans sobre l'ús del guionet en mots compostos (les pots veure en línia a http://www.iec.cat/llengua/documents/ortografia_catalana_versio_digital.pdf#page=128), pots mirar també el blog <http://marta-aprovam.blogspot.com.es/2012/03/derivacio-habilitacio-mots-compostos.html>. Per què s'escrïen sense guionet aquests oficis del tren?

.....

.....

8.2 L'uniforme dels treballadors

L'uniforme dels treballadors del tren, bàsicament consistia en una gorra i en els galons que els pertocaven segons la feina i la categoria que tenien. El fragment de sota, correspon a una carta que va fer l'any 1943 l'enginyer de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona per comprar gorres i galons a una casa de Barcelona:

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

EXERCICIS

Explica què volen dir les paraules següents. Recorda que ho pots mirar al diccionari en línia de la Real Academia Española, a <http://dle.rae.es/?id=DglqVCc>:

PAÑO

.....
.....

BARBUQUEJO

.....
.....

CHAROL

.....
.....

EMBLEMA

.....
.....

Tradueix les paraules anteriors al català, pots mirar el diccionari en línia <https://www.diccionaris.cat/>:

PAÑO

BARBUQUEJO

CHAROL

EMBLEMA

Com s'ha format la paraula "charolado"? A quina categoria gramatical pertany?

.....
.....
.....
.....

En castellà, forma paraules derivades a partir dels substantius següents:

PAÑO

.....
.....

EMBLEMA

.....
.....

Què significa la paraula *galtera*? Com ha estat formada?

.....
.....

.....
.....

Quins sinònims té?

.....
.....

.....
.....

En català, forma paraules derivades a partir dels substantius següents:

DRAP

.....

.....

XAROL

.....

.....

EMBLEMA

.....

.....

Fes una cerca a Internet i mira com eren les gorres dels uniformes de ferroviari. A continuació, dibuixa com et sembla que devia ser la gorra dels treballadors de la Companyia de Ferrocarril de Sant Feliu a Girona.

.....

.....

.....

.....

Imagina un transport col·lectiu per al futur. Quin uniforme duria el personal? Durien una gorra? Com seria? Quin emblema tindria? Per què? Explica-ho i després fes un dibuix.

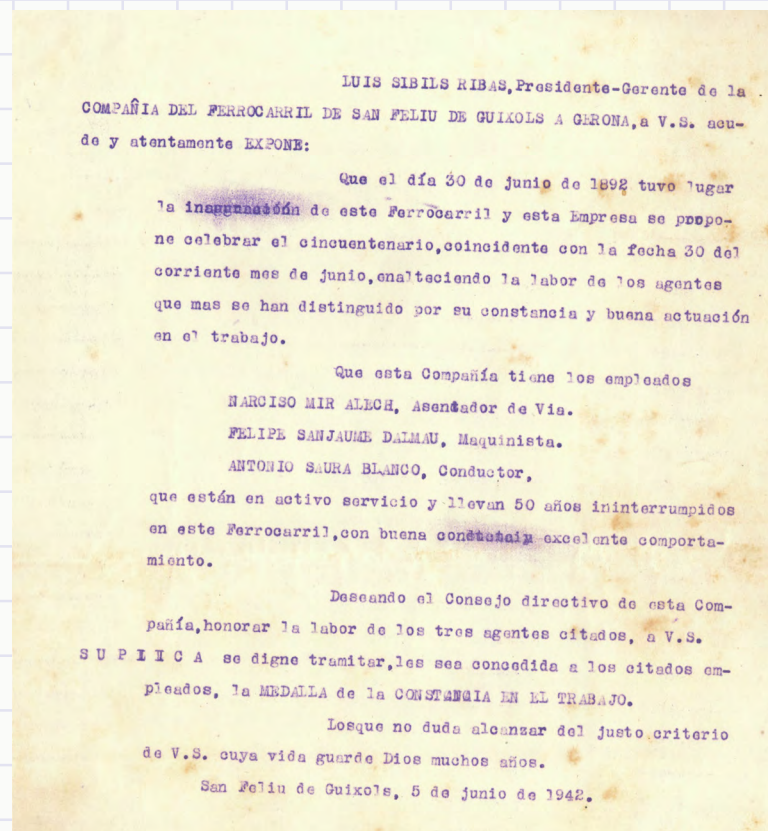
.....

.....

.....

8.3 Tres històries

Llegeix la carta que hi ha a continuació, forma part del fons de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu a Girona:

EXERCICIS

Qui l'escriu i a qui l'adreça?

.....

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Quin és el motiu pel qual va ser escrita aquesta carta?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Què tenen en comú els tres treballadors?

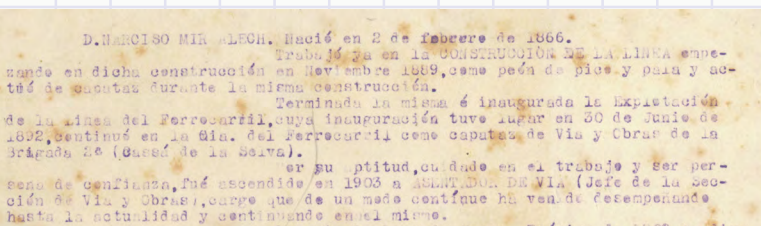
.....

.....

.....

La carta duia un informe adjunt sobre els mèrits dels treballadors de la companyia. A continuació llegeix els tres fragments següents sobre els treballadors:

Narcís Mir Alech

Què els diferencia?

.....

.....

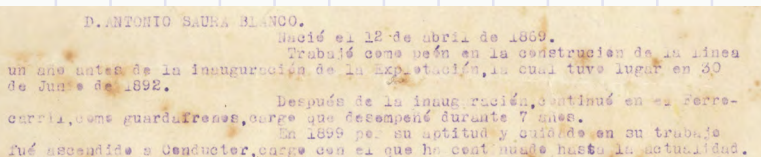
.....

.....

.....

.....

Antoni Saura Blanco

Quins oficis havien fet? Explica en què consistien.

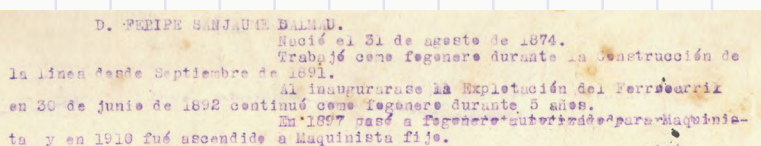
.....

.....

.....

.....

Felipe Sanjaume Dalmau

Demana a algú proper o conegut que t'expliqui la seva història en el món laboral i escriu-la tal com va fer la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona.

Busca què significa la paraula *biografia* i què significa la paraula *currículum*. Què et sembla que són aquests textos: biografies o currículums? Per què?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light blue horizontal and vertical lines that intersect to form small squares across the entire page. There are no margins, text, or other markings present.

Llegeix el paràgraf que hi ha a continuació, ha estat publicat en el recull d'anècdotes del tren a la pàgina web Sòc Sant Feliu (<http://www.socsantfeliudeguixols.com/anecdotes-del-tren-de-sant-feliu-de-guixols-a-girona>):

“Una de les anècdotes més sonades es va produir un dia al matí. Després de fer totes les comprovacions de rutina, el tren va sortir en direcció a Girona i, quan va aturar-se al baixador de s’Agaró, el maquinista i el fogoner van fer senyal als passatgers que poguessin. Però, estranyament, la gent que hi havia a l’andana no va moure ni un dit i continuava esperant com si res. Quan els van preguntar: “i doncs, per què no pugeu?”, van respondre amb tota flemma: “a quins vagons?”. Resulta que el tren havia marxat de l’estació de Sant Feliu sense enganxar els vagons... Tots dos moixos van tornar a Sant Feliu fent marxa enrere lentament per la via, que és una maniobra prohibida al món ferroviari! No només van haver d’escollir les bromes dels passatgers que s’havien quedat còmodament asseguts als vagons sense sortir de l’estació sinó que, a més, van ser severament amonestats.”

EXERCICIS

[illegible][illegible]

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Què és un baixador? Quina diferència hi ha entre un baixador i una estació?

.....

.....

.....

En quina part del tren van el maquinista i el fogoner? Per què?

.....

.....

.....

Qui és l'encarregat d'enganxar els vagons?

.....

.....

.....

Què significa l'adjectiu *moix*? Fes tres frases utilitzant aquest adjectiu. Poseu-les en comú a la classe?

.....

.....

.....

Què significa el substantiu *flema*? Fes tres frases utilitzant aquest substantiu. Poseu-les en comú a la classe.

.....

.....

.....

En grup, representeu aquesta petita història per mitjà d'un còmic. Entre tots feu un guió amb les vinyetes que dibuixareu. Repartiu-vos l'elaboració de les vinyetes.

Algú t'ha explicat mai una anècdota que li hagi passat anant en tren o en algun altre mitjà de transport? Pregunta als teus familiars i amics si te'n poden explicar alguna i escriu-la.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Amb totes les anècdotes que hàgiu escrit, feu el vostre anecdotari sobre transports i editeu-lo als mitjans del centre.

9 El transport

9.1 Les mercaderies

Cada any la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona editava una memòria sobre els serveis realitzats, on hi feia constar els beneficis obtinguts amb el transport de passatgers i de mercaderies, però també totes les despeses realitzades (obres de manteniment, compra de material, pagament del personal, etc.). A continuació hi ha el balanç del transport de mercaderies que es publicà en la memòria de l'any 1954.

EXERCICIS

A continuació, classifica els productes segons els tipus:

ALIMENTOS	CONSTRUCCIÓN	USOS INDUSTRIALES

Tradueix els substantius al català, pots fer-ho també a l'anglès:

ALIMENTOS	CONSTRUCCIÓN	USOS INDUSTRIALES

Mercancías y ganado transportados				
	MERCANCIAS	1953	1954	Diferencias
		Toneladas	Toneladas	en 1954 en más en menos
PEQUEÑA VELOCIDAD	Aceite	895	317	— 578
	Aceites minerales	—	39	39 —
	Abonos	94	142	48 —
	Agua mineral	99	41	— 58
	Algarrobas	12	—	— 12
	Cereales y sus harinas	409	319	— 90
	Carnes saladas, en adobo y embutidos	2	5	3 —
	Harinas de trigo, de maíz y de centeno	75	21	— 54
	Legumbres verdes, secas y en conserva	38	1	— 37
	Trigo, maíz y centeno	383	409	26 —
	Vino	106	188	82 —
	Tejidos varios	841	238	— 603
	Carbón vegetal, mineral y sus aglomerados	1.466	2.043	577 —
	Hierro en hilos, en barras y labrado	71	50	— 21
	Ladrillos y tejas	297	91	— 206
	Cal, yeso y cemento	1.158	2.063	905 —
	Piedras de construcción y de sillería	14	22	8 —
	Maderas de construcción, de carpintería y en rollo	1.253	343	— 910
	Leñas	441	52	— 389
	Sal	678	395	— 283
	Minerales y tierras para usos industriales	184	475	291 —
	Artefactos y maquinaria	15	32	17 —
	Esparto en rama	166	—	— 166
	Cortezas para adobar pieles	85	77	— 8
	Patatas	33	24	— 9
	Otros productos y efectos no expresados	476	503	27 —
	Pulpa de remolacha	38	—	— 38
	Pasta de madera y desperdicios de papel para fabricación de papel y cartón	280	674	394 —
	Corcho en bruto y corcho barnizado	1.606	1.851	245 —
	Desperdicios de corcho y corcho barnizado	6	29	23 —
	Tapones y cuadrados de corcho	47	43	— 4
	Corcho aglomerado	773	1.285	512 —
	TOTALES	12.050	11.782	— 268
GRAN VELOCIDAD	Equipajes y mercancías facturadas como equipaje	1.017	978	— 39
	Frutas, hortalizas y demás comestibles	1.113	1.275	162 —
	Pescado fresco y salado	118	143	25 —
	Encargos y mercancías en general	1.599	2.054	455 —
	TOTALES	3.847	4.450	+ 603
	TOTALES MERCANCIAS a G. V. y a P. V.	15.897	16.232	+ 335
GANADO	Caballar y mular	Cabezas	Cabezas	
	Boyal	39	39	—
	Cerda	97	66	— 31
	Lanar	42	45	3 —
	Cabrio	1.206	483	— 723
	TOTALES	—	67	67 —
	TOTALES	1.384	700	— 684

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Saps quina és la diferència entre petita velocitat i gran velocitat? Ho pots deduir a partir dels productes transportats?

.....

.....

.....

Quins són els quatre productes més transportats l'any 1954? Per a què servien?

.....

.....

.....

Mira la fotografia que hi ha a sota, l'autor és Jordi Verrié i es troba a l'Arxiu Municipal. Va ser feta a l'estació de Llagostera l'any 1960. Explica què hi veus. Per descriure la imatge, és recomanable utilitzar les expressions en primer terme, en segon terme, al fons, a la dreta, a l'esquerra.

A continuació, llegeix el fragment següent, extret del llibre *De bat a bat. Sant Feliu barri a barri*, de M. Àngels Suquet i Rosa M. Rourich. Aquest llibre va ser editat per l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols l'any 2009 i disponible en línia a <http://arxiumunicipal.guixols.cat/publicacions/quaders-didactics-el-trinquet/6131-de-bat-a-bat-sant-feliu-de-barri-a-barri.html>:

“Vilartagues - Tueda de Dalt

A mitjan anys 50, amb el turisme, es va iniciar l'arribada massiva de gent procedent de diferents punts d'Espanya que venien a treballar principalment als sectors de la construcció i l'hostaleria i que es van anar situant en diferents punts del municipi. Va ser llavors que es va formar el Poble Nou, arran del camí d'anar a la Vall d'Aro des del forn de Sant Miquel (actual carrer Camisó), que era una bòbila on es feia la cuita de teules i rajoles. [...] Atesa la precarietat en què es trobaven els habitants d'aquesta zona, ben aviat es van organitzar. El mes de novembre de 1972 es va constituir l'Associació de Caps de Família Vilartagues amb la finalitat de vetllar pel barri i, el 1977, l'Associació de Veïns de Vilartagues i Tueda de Dalt, que va ser fonamental per a la configuració del barri, el qual va anar agafant entitat i es va estructurar a partir de centres propis com la plaça Salvador Espriu, inaugurada l'any 1986. El nom de Vilartagues ve del mas que estava situat en l'actual urbanització de Vilard'Aro, prop de la riera de s'Agaró i que va donar nom al paratge que s'estenia cap a la carretera de Girona.”

EXERCICIS

Mira el plànol dels barris de Sant Feliu de Guíxols que hi ha a la pàgina 49 del llibre que hi ha en aquest enllaç. Pots trobar el barri del Vilartagues i Tueda de Dalt?

.....

.....

.....

Quin és el nom del teu barri?

.....

Saps què volen dir les paraules següents? Pots deduir-ho del text? Comprova-ho al diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans, a <https://mdlc.iec.cat/>

HOSTELERIA

.....

BÒBILA

.....

PRECARIETAT

.....

Construeix una frase amb cadascun dels substantius anteriors:

.....

.....

.....

Saps què és una associació de veïns? Hi ha una associació de veïns al teu barri?

.....

.....

Feu una tutoria a mode de reunió de veïns. Constituïu una associació d'alumnes a la classe, el delegat serà el president i nomenarà un secretari. A partir d'una proposta del president, penseu quins temes es podrien debatre en una

reunió i feu una llista. A continuació, el president prepara la convocatòria de la reunió, la resta (si es vol es pot fer en grups o individualment) pensa les seves propostes o opinions sobre els temes que es tractaran a la reunió. Finalment, un cop feta la reunió, el secretari redactarà una acta o resum del que s'ha dit a la reunió i el passarà a tothom perquè hi doni el seu vistiplau.

Després de llegir aquest text i els textos de l'apartat 2.1, pots raonar per què la calç, guix i ciment; el suro en brut i el suro pelagrí; i el suro aglomerat eren els materials més transportats pel tren l'any 1954?

9.2 El tren i el territori

Llegeix el text següent, extret de l'article de M. Àngels Suquet "Composició del paisatge cultural del tren", publicat a la revista *L'Arjau*, número 79 (desembre, 1017):

"La comunicació com a eix vertebrador del territori"

Al llarg de la història, la humanitat ha bastit vies de comunicació segons les necessitats conjunturals i, alhora, aquestes estructures han generat noves sinèrgies. Els romans van construir una extensa xarxa formada per 29 vies que cobrien 80.000 km entre ciutats del seu imperi. Però, fins al s. XIX, el mar fou el principal mitjà per transportar mercaderies. En el cas de Sant Feliu de Guíxols i Girona, la connexió ha estat important, ja que tradicionalment una ha fet de port de l'altra. A partir de 1322, es va construir un camí apte per a carretes sota la supervisió d'un mestre d'obres francès. De fet, la necessitat de connexió de Girona amb el port de Sant Feliu, va ser un dels factors que va provocar la institució de Sant Feliu de Guíxols com a vila reial l'any 1354, quan Sant Feliu passà a ser part de la ciutat de Girona per mitjà del sistema del carteratge. Als jurats de Girona (i als mateixos guixolencs) els interessava que la població quedés fora del domini de l'abat per evitar el pagament de l'impost de mesuratge o ribatge sobre la circulació de mercaderies pel port.

El camí entre Girona i Sant Feliu de Guíxols es va mantenir sense millores durant segles. En general, a Espanya,

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

no es van crear carreteres fins al segle XVIII, que es van fer 6 carreteres des de Madrid cap a la costa i la frontera. Aquesta iniciativa s'aturà fins a mitjan s. XIX, que es va procurar enllaçar amb carreteres les principals poblacions. Entre 1849 i 1865 es va construir la carretera provincial de Girona a Palamós per millorar el desplaçament de persones i mercaderies. [...] El trajecte entre Girona i Sant Feliu de Guíxols en carro era car i calia aixecar-se d'hora, perquè la tartana sortia a les tres de la matinada. Calien de cinc a sis hores per a cada viatge i no es tornava a casa fins a les dotze del vespre. Es trigava 3 hores per arribar a Palamós i 5 hores fins a la Bisbal.

Davant la precarietat de les carreteres, la burgesia catalana va promoure una xarxa ferroviària per a la logística de la seva indústria. A l'Estat espanyol la xarxa ferroviària arribà més tard que en altres països d'Europa. La primera línia fou la de Mataró a Barcelona el 1848 i, tres anys després, la de Madrid a Aranjuez —per als desplaçaments de la cort d'Isabel II al seu lloc d'estiu—. Després es van construir les diferents línies de tren catalanes: Barcelona - Granollers (1854), que posteriorment arribaria a Girona (1862) i Portbou (1878); Barcelona - Sabadell - Terrassa - Manresa (1856); Barcelona - Martorell - Vilafranca - Tarragona (1865); Barcelona - Lleida (1860), que després arribaria a Madrid (1865).

A finals del s. XIX, aquestes línies foren absorbides per les companyies ferroviàries espanyoles: Compañía de los Caminos del Hierro del Norte de España i la Compañía de Madrid - Zaragoza - Alicante. A finals del XIX, el 80% dels catalans podien arribar a Barcelona en sis hores com a màxim. A part, els trens de via estreta servien per completar la xarxa allà on no arribaven les grans companyies. A Girona, per exemple, n'hi va haver quatre: el tramvia de Palamós a Flaçà (1887), que s'allargà fins a Girona l'any 1921; el tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona (1892); el tren d'Olot a Girona (1895) i el tren de Girona a Banyoles (1928). “

EXERCICIS

Saps què vol dir la paraula *sinèrgia*? Pots deduir-ho del text? Comprova-ho al diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans, a <https://mdlc.iec.cat/>

.....

.....

.....

En quin context la podries utilitzar? Pensa un exemple i explica'l utilitzant aquest terme.

.....

.....

Saps què volen dir les paraules següents? Pots consultar-ho a Viquipèdia, a https://ca.wikipedia.org/wiki/Viquip%C3%A8dia_en_catal%C3%A0, i també al diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans, a <https://mdlc.iec.cat/>.

Mestre d'obres

.....

Vila reial

.....

Jurats o consellers

.....

Abat

.....

Mesuratge

Ribatge

Enumera les línies de tren de via ampla a Catalunya que se citen al text i comprova si existeixen mirant a la pàgina web <http://www.trenscat.com/renfe/>

Pots saber a quina època de la història corresponen?
Per què?

Segons el text, en quines èpoques es van construir carreteres?

Com s'anomena actualment la companyia?

Saps quina és l'etimologia de la paraula *carretera*? Pots consultar-ho al diccionari Català – Valencià – Balear, disponible en línia a <http://dcvb.iec.cat/inici.asp>.

A partir del text, enumera les línies de tren de via estreta que hi va haver a les comarques de Girona.

A continuació mira el plànol que hi ha a sota, es troba a l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols. Va ser fet l'any 1953 pels enginyers del tren de Sant Feliu de Guíxols.

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Per interpretar un plànol o un mapa és important entendre la llegenda. Mira el significat de la paraula llegenda al diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans, a <https://mdlc.iec.cat/>. És una paraula monosèmica o polisèmica? Per què?

.....

.....

.....

Indica quina és la llegenda d'aquest plànol? Quines informacions representa? Com les representa? Utilitza colors i símbols? Quins?

.....

.....

.....

En aquest plànol, busca les estacions dels trens petits de les comarques de Girona.

.....

.....

.....

A continuació, llegeix el fragment de la carta d'aquesta pàgina i dedueix qui l'envia. Per què?

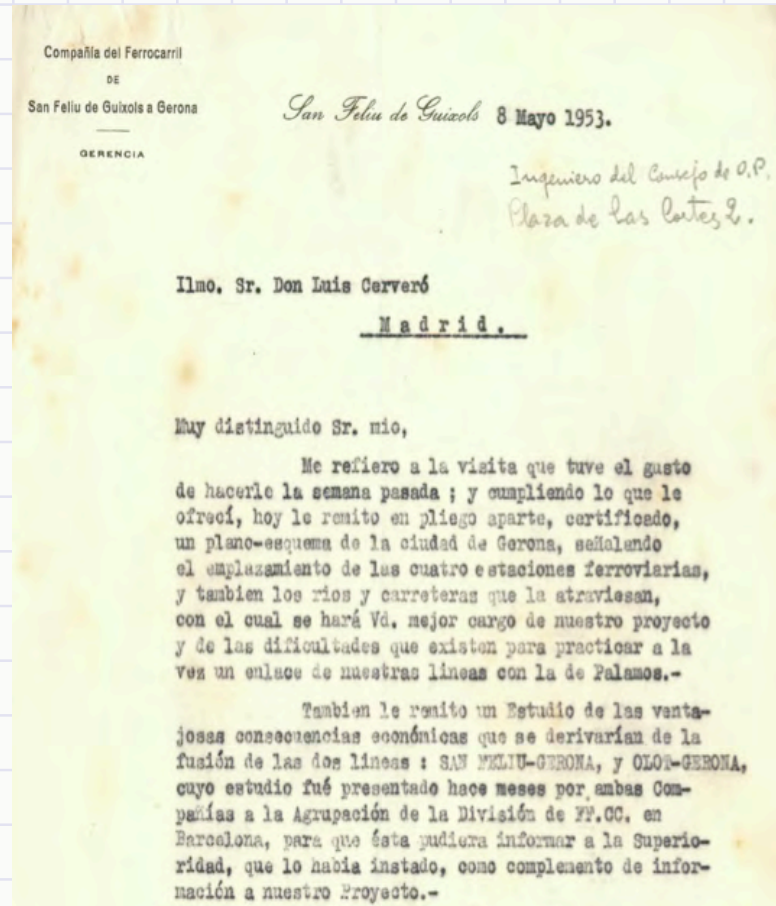
.....

.....

.....

.....

.....

Pots saber a qui anava adreçada? Per què?

.....

.....

.....

Quin és el motiu de la carta?

.....

.....

Mira de localitzar els enllaços entre estacions al plànol. Quin creus que és possible i quin creus que no és possible? Per què?

.....

.....

.....

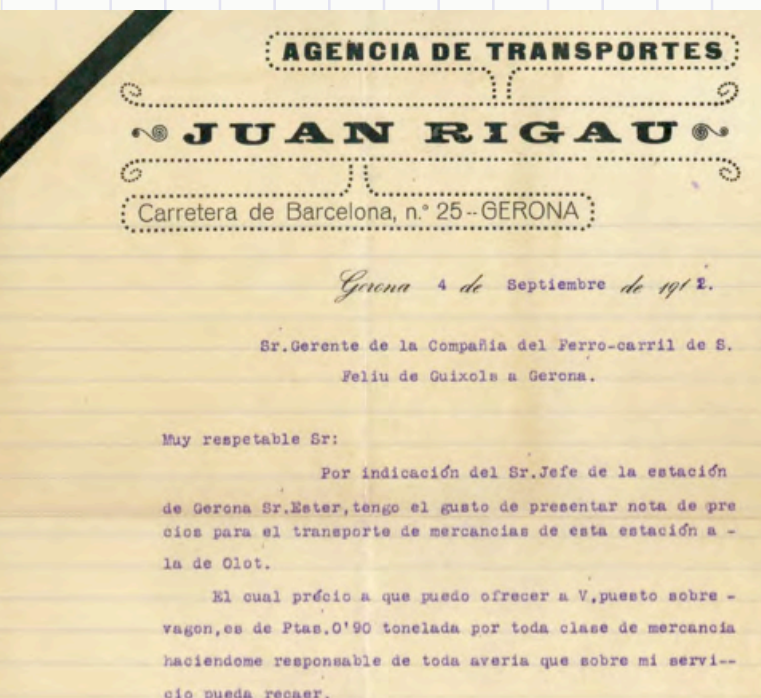
Per què creus que era important connectar les estacions?

.....

.....

.....

A continuació mira el fragment de carta que hi ha a sota:

Qui l'envia? A qui l'adreça?

.....

.....

Per quin motiu?

.....

.....

.....

Saps què és un pressupost? Pots buscar-ho al diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans, a <https://mdlc.iec.cat/>.

.....

.....

.....

Com es feia, doncs, el transport de mercaderies entre estacions?

.....

.....

En un informe elaborat per la companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona als anys 50 del segle xx, s'explica el servei de facturació i camionatge del tren. Els fragments de la pàgina següent pertanyen a aquest informe.

Pots explicar en què consistien els serveis de facturació i camionatge?

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Se efectuaran para la grande y pequeña velocidad, dos repartos diarios uno entre 8 h. y 9 h. de la mañana y otro entre las 15 h. y 16 h. cada uno de ellos para las tres zonas.

Las Zonas comprenderán los barrios siguientes.

Primera Zona.- Gerona y La Rodona.

Segunda Zona.- Sta. Eugenia de Ter, vehinat de Salt, Salt y Puente Mayor

Tercera Zona.- Sarrià de Ter.

Quina és la diferència entre ambdós? Pots deduir-ho? Consulta-ho al diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans, a <https://mdlc.iec.cat/>

RAMAL

CONSIGNATARI

APARTADOR

Llegeix el text següent, extret del powerpoint explicatiu del tren elaborat pels Tallers d'Història, disponible en línia a http://arxiu municipal.guixols.cat/attachments/tallers_historia/tren/arxiu_guixols_tallers_tren_xerrada_primaria_superior_eso.pdf:

Indica un sinònim de cadascuna:

RAMAL

CONSIGNATARI

APARTADOR

"A Sant Feliu de Guíxols, entre 1923 i 1924 es construí el ramal del port, per facilitar la connexió del tren amb el transport marítim. Allí hi havia el magatzem de la companyia, on a banda i banda de la via, l'espai es llogava als principals consignataris.

Es van presentar projectes per construir apartadors per a diverses indústries com Castelló (1934), la Companyia General de Carbons (1935), Godó i Trias (1947) o la fàbrica de paper del Sr. Torres Domènech (1943)."

Saps què volen dir les paraules següents? Pots deduir-ho del text? Comprova-ho al diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans, a <https://mdlc.iec.cat/>.

A continuació mira la fotografia de la pàgina següent, és de Ricard Mur i es troba a l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols. Descriu què representa. Per descriure la imatge, és recomanable utilitzar les expressions en primer terme, en segon terme, al fons, a la dreta, a l'esquerra .

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

A continuació mira la fotografia següent, és de Jordi Verrié i es troba a l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols. Va ser feta l'any 1963 i correspon a l'estació de Llagostera. Descriu què representa. Per descriure la imatge, és recomanable utilitzar les expressions en primer terme, en segon terme, al fons, a la dreta, a l'esquerra.

9.3 Els passatgers

Llegeix el fragment següent, extret de l'article de Marc Auladell "El tren i les persones: el component humà del ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona", publicat a *L'Arjau* núm. 79 (desembre 2017):

"El ferrocarril va facilitar el tràfic de mercaderies entre la capital i el port guixolenc, alhora que permetia a les poblacions per on circulava el subministrament de productes bàsics per al consum local com la llet o el peix. Tanmateix, és recordat sobretot en l'imaginari col·lectiu com a mitjà de transport de viatgers. Va jugar un paper importantíssim en aquest aspecte, en apropar les localitats per on passava la línia i estrènyer la relació entre els seus habitants, fins aleshores acostumats a desplaçar-se a peu o en carruatge com el galerí o la tartana. La locomotora esdevingué un element consubstancial del paisatge, una imatge recurrent que amb el seu anar i venir modificà hàbits horaris i propicià noves rutines. Els vagons s'omplien de pageses que acudien a vendre els productes als mercats de la rodalia, però també de viatgers disposats a recórrer aplecs i festes majors dels pobles veïns o gaudir de les Fires de Girona, ben mudats per a l'ocasió. També fou un recurs habitual per apropar els banyistes a la costa durant els mesos de calor, gràcies al baixador situat a tocar de la platja de Sant Pol. Una zona d'esbarjo molt freqüentada era la Font Picant, propera al baixador de Bell-lloc, on guixolencs i gent de la Vall d'Aro acudien a berenar les tardes de festa, atrets per l'aigua que rajava de la seva font. L'afluència de viatgers en aquell paratge propicià fins i tot la construcció d'un restaurant al costat mateix del baixador."

EXERCICIS

Recordes què és un camp semàntic? Busca en el text totes les paraules que formin part del camp semàntic *mitjans de transport*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A continuació, mira les dues fotografies següents. Explica què tenen en comú i quines diferències hi ha entre les tartanes i els galerins.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Llegeix el fragment que hi ha a sota, correspon a una sol·licitud presentada a la Companyia del Ferrocarril l'any 1933 que es troba a l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols:

SR.DIRECTOR GERENT F.C.DES.FELIU DE GUÍXOLS A GIRONA

Els abaix firmats tenen l'honor de suggerir a la Direcció que V. tan dignament exerceix:

Que els veïnats de RIDAURA, SOLIUS, PANEDAS i bona part del de ROMANA sortirien molt beneficiats de que tots el trens tant els ascendents com els descendents, tinguessin parada en el lloc conegut per "L'Estació de la Barrera", situada en el pas a nivell de la carretera de Llagostera a S. Feliu de Guíxols i distant aproximadament quatre Kms de Llagostera, y

Que una vegada normalitzat dit servei podria resultar de considerables rendiments perala Companyia, ja que dits veïnats son faltats de vies de comunicació i forsosament s'establiria una regular corrent per la via ferrada, principalment de pasatje i mes en els dies de fira i mercat d'establir-se amb les facilitats i rebaixes acostumades.

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Qui va redactar aquest escrit?

.....

A qui el va adreçar?

.....

Amb quin objectiu van fer aquest escrit?

.....

.....

.....

Quins topònims hi ha en el text? A quin municipi pertanyen?

.....

.....

.....

Com s'escriuen actualment aquests topònims en català?

.....

.....

.....

Saps què és un *veïnat*? Pots buscar-ho a al diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans, a <https://mdlc.iec.cat/>.

.....

.....

.....

De quina paraula deriva *veïnat*? Tenint en compte les normes d'ús de la dièresi en català, per què *veïnat* en porta?

.....

.....

.....

Coneixes noms de *veïnats* del teu municipi?

.....

.....

.....

A continuació, mira les tres fotografies següents, van ser fetes a l'estació de Llagostera als anys 60 per Jordi Verrié i es troben a l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols. Imagina una història a partir d'aquestes imatges i escriu-la. Qui són, on van, de què parlen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

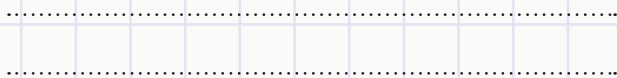
.....

.....

.....

.....

.....

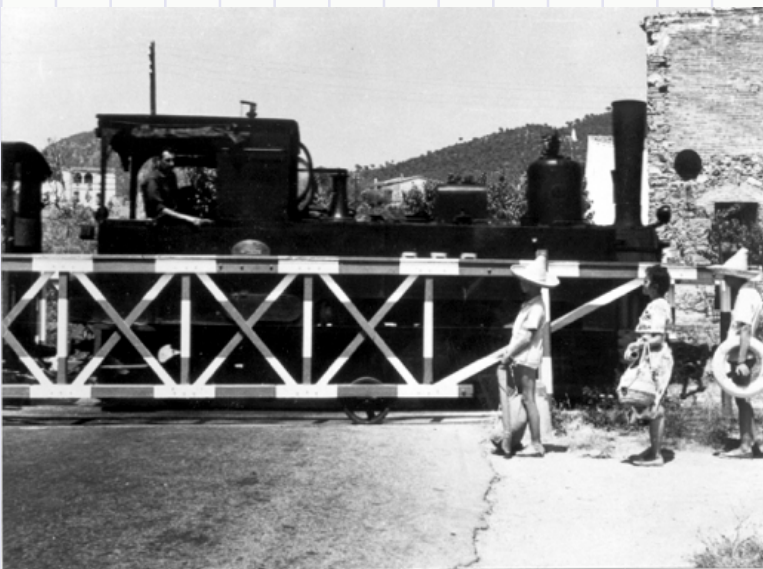
[illegible][illegible]

.....

.....

GUÍXOLS
SOBRE
RODES
CARRETERA
I VIA

Mira la fotografia següent, és d'autoria desconeguda i va ser feta a Santa Cristina d'Aro als anys 60. Explica què hi veus, procura utilitzar el vocabulari del tren per anomenar els elements que hi apareixen. Per descriure la imatge, és recomanable utilitzar les expressions en primer terme, en segon terme, al fons, a la dreta, a l'esquerra.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Llegeix el fragment següent, extret de l'article de Marc Auladell "El tren i les persones: el component humà del ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona", publicat a *L'Arjau* núm. 79 (desembre 2017):

"El trajecte en tren es podia fer en primera o segona classe. Segons la Companyia, el predomini de cotxes de segona classe, molt més senzills, s'explicava perquè permetia estalviar costos i s'adequava millor al perfil socioeconòmic de la majoria dels usuaris als quals anava destinat el servei. Els seients eren correguts i es disposaven longitudinalment, en paral·lel, a banda i banda del cotxe, de manera que els passatgers s'asseien de cara als del banc oposat. Això facilitava el contacte visual i donava peu a conversar i a relacionar-se amb els companys de viatge, que de vegades ni tan sols eren coneguts. També facilitava la concentració de passatgers a peu dret en el passadís central quan els vagons anaven plens. La distribució interna, per tant, s'adaptava al tarannà de les classes populars i als seus costums, segons es justificava de forma molt gràfica –i ahora classista– en la memòria final redactada el 1888 per l'enginyer Carles Cardenal i signada per Joan Casas: "Trátase en efecto, en este caso, de cortos trayectos, siendo la principal causa de movimiento las ferias, mercados, etc. etc., circunstancia en que los viajeros de la clase del pueblo salen por lo regular en numerosas pandillas cargando cada cual con las mercancías que se propone vender ó con las que acaba de adquirir; [...] es siempre para aquella clase de la sociedad un aliciente el hacer el viaje en compañía, al contrario de lo que ocurre con nuestra clase media, que por sus costumbres retraídas, si se compara con las extranjeras, busca siempre la soledad o cuando mas la sociedad de contadas personas de su agrado. En fiestas populares de todas clases la aglomeración de pasajeros de la clase inferior hace muchas veces imposible contar en un tren, con asientos suficientes para todos los pasajeros que se presentan en estaciones intermedias, y el público prefiere por lo general en tal caso hacer su corto viaje de pié y con alguna incomodidad á quedarse en tierra o esperar otro tren".

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

EXERCICIS

La distribució dels seients del tren és similar a la d'algun altre mitjà de transport actual com ara trens, autobusos o metros?

.....

.....

Pots deduir què vol dir la paraula *memòria* segons aquest text? Com utilitzem habitualment aquesta paraula, vol dir el mateix? Pots consultar el diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans, a <https://mdlc.iec.cat/>

.....

.....

.....

.....

Explica què volen dir les expressions següents?

Tenir una memòria d'elefant

.....

.....

Saber de memòria

.....

.....

Fer memòria a algú d'alguna cosa

.....

.....

Construeix una frase d'exemple amb cadascuna de les expressions anteriors.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Quins eren els motius pels quals la gent solia agafar el tren de Sant Feliu de Guíxols?

.....

.....

.....

.....

.....

A quines dues classes fa referència la memòria de 1888? Quines diferències hi ha, segons aquest text?

.....

.....

.....

.....

Saps què vol dir la paraula *classista*? Et sembla que era classista la memòria de 1888? Per què?

.....

.....

.....

.....

.....

Mira la fotografia següent, es troba a la Col·lecció España-Ibáñez, és d'autoria desconeguda i va ser feta durant un dels viatges abans de la inauguració oficial, l'any 1892. Qui et sembla que són els passatgers? Explica què hi veus, procura utilitzar el vocabulari del tren per anomenar els elements que hi apareixen. Per descriure la imatge, és recomanable utilitzar les expressions en primer terme, en segon terme, al fons, a la dreta, a l'esquerra.

.....

.....

.....

.....

9.4 Una aventura en el tren

Llegeix la notícia de la pàgina següent, va ser publicada a *Los Sitios* amb motiu de la gran nevada que hi va haver el 24 de gener de 1947:

Què vol dir la paraula *odissea*? Saps d'on ve?

.....

.....

.....

Quina fou l'odissea dels passatgers que van quedar assetjats per la neu?

.....

.....

Quin recurs utilitza l'autor quan diu "cuán asombrada estará ahora la máquina del Carrilet"? De quin registre lingüístic és propi?

.....

.....

.....

.....

Per què el color blanc de la neu ha sorprès la màquina del Carrilet?

.....

.....

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Quina va ser l'odissea del tren amb la nevada del 1947?

L'expressió "Guita'l és tren!!", a quin registre lingüístic pertany?

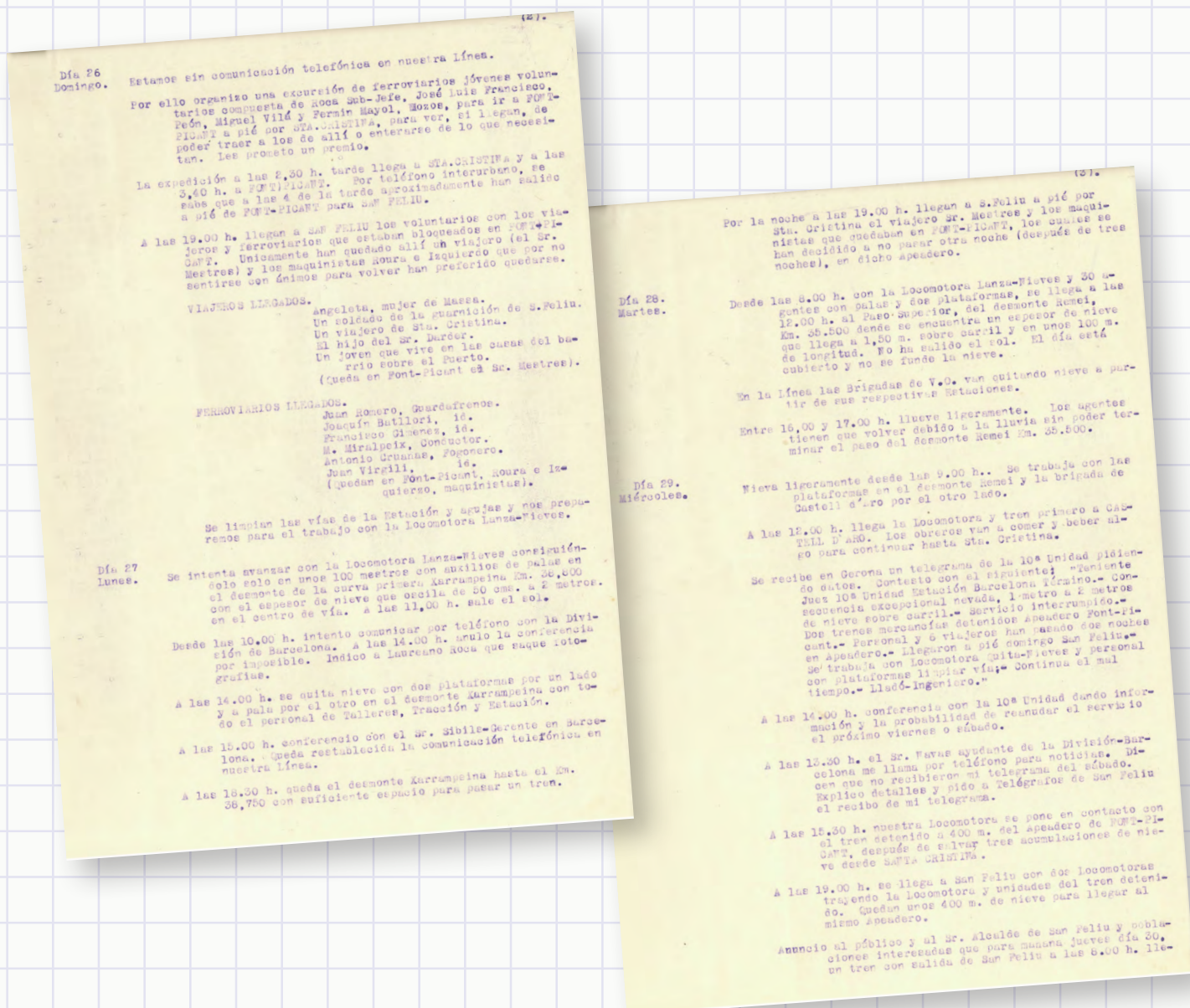
Com es diria la mateixa expressió en el registre estàndard?

Busqueu la diferència entre un diari i un dietari? Expliqueu breument quina és. Podeu consultar els articles següents:

"Diari i dietari. Una ullada a la producció més recent", d'Enric Balaguer, disponible a <http://www.raco.cat/index.php/Aiguadolc/article/view/65240/101788>

"Diarios y dietarios: una formalización del imaginario cotidiano", de Vicente Huici Urmeneta, disponible a <http://www2.uned.es/ca-bergara/ppropias/vhuici/dyd.htm>

A continuació llegiu el document següent, elaborat per Jaume Lladó, enginyer de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona.

PROPOSTA DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n d'ESO

(4).

guard hasta cerca de PONT-PIQUET con regreso para traer leche y comida de las poblaciones intermedias, y otro tren igual a las 13.20 hasta PONT-PIQUET y regreso con el mismo objeto.

El servicio por la carretera de San Feliu a Gerona está también interrumpido por la nieve. Tengo interés a que se llegue a Gerona por Ferrocarril, antes que por carretera.

Día 30
Jueves.

Sale el sol, se presenta buen día desde las 7.00 h. con la locomotora Lanza-Nieves y Furgón, 30 agrietos con mano de obra de las brigadas, con palas se traspasan los 400 m. y llegamos a PONT-PIQUET a las 10.00 h.. Se come un poco y se sigue adelante. Sin novedad hasta el Km. 23.400 donde se encuentra una acumulación de nieve de 1.20 de espesor y 80 m. de longitud. Otra acumulación en el desmonte Masal Km. 22.800 y hasta el cambio de resaca Km. 22.600 otras tres acumulaciones de nieve de 1 metro de altura y mas en algunos puntos y longitudes de 30 a 60 metros.

Otras dos interrupciones semejantes en la vertiente hacia la carretera Km. 22.000 y Km. 21.800 hasta llegar al Km. 21.400 (desmonte de Casa Poca-Parina), donde encontramos un espesor de nieve que llega a 2,50 m. sobre carril en unos 30 m. longitudinales, con disminución de altura hacia los extremos, formando una longitud de unos 80 metros.

En la mayor acumulación de nieve en altura que hemos encontrado hasta ahora. En este sitio el Domingo y Lunes se sea en los días inmediatos siguientes a la nevada, es probable que la altura de nieve fuera de 3.50 m. sobre carril.

Atenuando por los dos lados se consigue pasar entre dos paredes verticales de nieve a las 16.00 h. llegandose a LLANÇUTERA.

Se come algo y otra vez adelante. Interrupciones pequeñas de LLANÇUTERA a ALCALA. La Locomotora con Lanza-Nieves trabaja bien cuando el espesor es menor de 40 cms.. En el desmonte Barrina Km. 14.800 otra acumulación de 1,30 m. de altura.

Se traspasa la Estación de CASSA. Dos interrupciones más Km. 13.000 y Km. 12.700 en que la Brigada de Cassa empezó a abrir trincheras pero estrecha y quedamos empotrados. Hay que sacar la locomotora quitando la nieve de los lados de la misma.

A las 18.45 h. llegamos casi oscureciendo al Km. 12.800. Faltan desde nos dicen tres desmontes con nieve para llegar al Bogantó y LLANÇUTERA. Desde LLANÇUTERA a GERONA se pasará bien más en estos días ha trabajado la Brigada primera.

Dispongo para el retorno a San Feliu y para mañana viernes el servicio siguiente.

Salida de San Feliu de un tren a las 7.00 h. con obreros y material. Otro para el público, de San Feliu a las

10.00 h. hasta CASSA, con intención de llegar hasta Gerona y el tren nº 7 que tiene su salida de San Feliu a las 13.20 h. y los siguientes para el público con servicio normal.

Día 31.
Viernes.

Se continúa trabajando en las acumulaciones entre CASSA y LLANÇUTERA. La Brigada primera entre LLANÇUTERA y LLANÇUTERA.

Se trabaja toda la mañana, unos 40 hombres en el Km. 11.600 (desmonte Masal) unos 400 m. del caso a Nivel de la Carretera de CASSA a RIUPELLIGS. Esta acumulación de nieve tiene en algunos puntos 2,50 m. sobre carril y unos 80 m. de longitud. Con el de Poca-Parina Km. 21.400 con las mayores acumulaciones de nieve que hemos encontrado. Por fin el tren que salió de San Feliu a las 10.00 h. llega a CASSA a las 13.40 h. detrás de la Locomotora Lanza-Nieves.

Desde esta hora servicio normal en toda la línea.

El tren nº 7 que tiene su salida de San Feliu a las 13.20 h. sale, y llega a GERONA a su hora (13.20 h.) con un centenar de viajeros entre ellos las familias de los Militares que marchan de San Feliu a tomar el expreso de ALFRA.

Por la carretera de GERONA a SAN FELIU para el primer camión a las 16.00 h..

En GERONA doy información al Interventor del Estado de la División de FF.CC. de Vía Estrecha en Barcelona, Sr. De Luna.

En RESUMEN, seis días y medio sin servicio a causa de la nieve y un quebranto económico importante para el Ferrocarril. El comportamiento del personal, excelente.

San Feliu de Guixols, 19 de Febrero de 1947.

JAIIME LLADO

Ingeniero Jefe de la Explotación.

Per quin motiu va ser fet aquest document?

.....

.....

.....

.....

Es tracta d'un diari o d'un dietari?

.....

Què és un *telegrama*? Com s'ha format aquesta paraula?

.....

.....

En grup, a partir de les característiques del llenguatge utilitzat en un telegrama, penseu quin tipus de missatge dels que s'utilitzen actualment s'hi pot assemblar més. Feu la proposta i raoneu-la?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Quines paraules no entens? Subratlla-les i busca-les al diccionari RAE a <http://dle.rae.es/?id=DglqVCc>

.....

.....

.....

Quants passatgers van quedar atrapats per la nevada?
Quants treballadors del Ferrocarril?

.....

.....

Quants dies van dormir al baixador de la Font Picant?

.....

Què van menjar?

.....

.....

Quants dies van trigar en treure tota la neu de la via?

.....

Quants dies va durar l'incident?

.....

Quines diferències hi ha entre aquest document i la notícia apareguda a *Los Sitios*, explicant el mateix fet?

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Mira la fotografia que hi ha a sota, és d'autoria desconeguda i pertany al fons de la família Casas Quintana. Són les brigades de la companyia del ferrocarril actuant entre Llagostera i la Font Picant durant la nevada de gener de 1947. A partir del document de Jaume Lladó, a quin dia diries que correspon?

.....

.....

.....

En grup, imagineu una situació d'emergència i elaboreu un dietari explicant, dia a dia, els fets ocorreguts fins al desenllaç.

10 Curiositats

10.1 El tren del nuvis

Llegeix l'anècdota de la dreta sobre el tren, va ser publicada al setmanari *Àncora* de 30 de juliol de 1969.

EXERCICIS

Saps què és *Ganxònia*? Com es diuen els habitants de ganxònia? Indica el topònim i el gentilici oficial.

.....

.....

.....

Quin era "el tren dels nuvis" Per què?

.....

.....

.....

Què vol dir l'expressió "primera galleda d'aigua freda al caliu d'una llar recent encesa"? A quina "galleda d'aigua freda" es refereix?

.....

.....

.....

.....

.....

"MATINADA"

A Ganxònia, a començaments de segle, els horaris dels casaments estaven sincronitzats amb els de les sortides dels trens matinals. Una vegada acabada la cerimònia religiosa i el refresc als convidats, tots acompanyaven els nuvis a l'estació per a sortir cap a Girona, amb el «Tren dels nuvis», que així s'acostumava a dir-li al de les 7 del matí.

Calia, doncs, donar-se un cop de puny als ulls per llevar-se d'hora a l'objecte d'assistir a un casament. La compensació pantagruèlica a la que ara estem acostumats era aleshores minsa: la grana de capella (atmetlles, nous, figues seques, etc.) i la rutinària xocolatada. Per altra part, una vegada desenganyats dels llençols, si és un matí primaveral, pot gaudir-lo per igual un esperit romàntic, un cor enamorat que un estómac buit.

La majoria dels casaments tenien lloc els diïlluns, puix així els nuvis tenien per davant una setmana de lluna de mel. Això, no obstant, quan els nou casats, posada la maleta i paquets al vagó, treient el cap per la finestreta per a donar l'adéusiau, ja se'ls hi recordava amb sorna: «Recordeu que diïlluns «bullim». Aquesta era la primera galleda d'aigua freda al caliu d'una llar recent encesa.

Moltes vegades, als dits casaments, el jovent convidat hi assistia després de passar la nit en blanc, puix a la sortida del ball, un ressopó a Can Maitanquis era escala obligada. Per això no és d'estranyar que bona part dels convidats esperaven arribar a l'església per a fer la dolça becaïna amb música de fons de l'Espistola de Sant Pau.

Les noces dels meus parents M.B i M.P. tingueren lloc un dia primaveral i a la imtempèstiva hora de les quatre de matinalda. De dites noces en foren testimonis en Juli Garreta i en «Manel de l'Horta». El primer assistí a la mateixa després d'haver tocat tota la nit amb «Ball de Casino doble», a la sala d'en Roca, on l'orquestra de la que formava part va estrenar-li una «mazurka» que va ésser sorollosament xiulada pel públic i balladors, puix el jovent no la trobà prou «airosa».

De sortida de l'església digué en Juli al seu company Manuel: «Quin mal li hem fet a la parella que ara ens condemni a menjar xocolata? Si almenys hi haguessin un parell d'arengades?» Escollat aquest comentari per una familiar, s'oferí al moment: «Aneu a comprar-les i jo us les faré a la brasa».

Mentre nuvis i seguici feien via, xano, xano, amb fita a un dels darrers números del carrer de Caimó, els dos testimonis es separaren dissimuladament del grup i s'encaminaren a la recerca de la primera tendereta que obrís les portes a les matineres compradores. Després d'unes estones de rodar d'un cantó a l'altre, una botiga començava la jornada. Una venedora trempada con un ginjol, tan riallera com voluminosa, al veure els dos desacomatats clients demanant-li unes arengades, se'ls mirà de fit a fit i dirigint-se a en Juli digué: «Ja veig, noi, que amb l'es-

càndol d'anit no has pogut aclucar l'ull.» Amb to de paternal consell, afegí: «Creu-me, noi, estàs encara molt verd per a saber «fer música»; tens d'anar molt a «solfa» ans no sàpigues fer balls per a ballar». I esclatà en una sorollosa rialla que li féu trontollar les seves ubèrrimes carns com tendra gelatina.

En Manuel, neguitós per les poc afortunades paraules de la Fòtils, la venedora, procurà trencar-les: «Tens canvi d'una moneda de fadri?» Els hi donà els 40 cèntims de volta i en paus. «Vinguin compradores», mai esgotava la «palica» i les rialles la cubica botiguera.

Si bé apressats els dos companys per a no arribar a destemps al refresc nupcial, insistí en Juli al passar davant de la seva casa: «Espera'm, que torno tot seguit». Així ho féu en Manuel, saturant-se del bon aïret matinal del carrer. Com fos que en Juli trigava molt a sortir, entrà cridant-lo. En Juli, absort, sentat davant el piano començava la partitura d'una sardana sens recordar-se dels que els esperaven.

Sorprès i «indignat», en Manuel l'increpà: «Es a dir, que després dels ànims que acaba de donar-te la Fòtils, encara tens humor per a compondre?»

«Molt al contrari, respongué el Mestre Garreta; les censures tenen el valor de la categoria de qui les diu. L'exemple d'avui m'ha demostrat que els meus ballables no estaven tan malament com jo creia».

«Però no recordes que ens esperen?» «Vatua-listo! No me'n recordava!» Sortiren amb rapidesa cap a la casa on tenia lloc el banquet nupcial.

A l'arribar-hi, ja tot estava mig «dat i beneït», recordant-los la voluntariosa cuinera: «Afanueu-vos, doneu-me les arengades per coure, que no arribareu a temps a l'estació». Es miraren en Juli i en Manuel, i donant-se el primer amb el palmell de la mà al front, digué: «Les arengades m'han quedat damunt del piano!» Els invitats varen riure a plaer, i com no hi havia ni grana de capellà ni xocolata, una veïna portà un grapat de pinyons torrats que amb l'acompanyament d'un got del ranci, serví per a «matar el cuc».

Després dels nuvis, tothom retornà als seus quefers, alguns, més afortunats, al llit; en Manuel s'encaminà cap al Portal d'es Peix per veure la subasta de barques acabades d'arribar; en Juli, després de passar la nit en blanc, retornà al seu piano, afegí uns compassos a la començada sardana i li posà el nom amb què es coneix una de les seves millors composicions: «Matinalda».

JAUME

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Quin recurs estilístic utilitza l'autor en l'expressió anterior?

.....

.....

.....

En el casament que explica l'autor, qui eren els testimonis?

.....

.....

.....

Saps si els noms dels testimonis que surten al text són noms reals o són pseudònims? Com ho indica el text?

.....

.....

.....

Si hi ha un pseudònim, indica el nom real de la persona. Pots buscar-ho a Internet.

.....

.....

.....

Eren famosos els testimonis del casament? Per què?

.....

.....

.....

Què fan els testimonis en un casament? Com ho pots saber o a qui pots preguntar-ho?

.....

.....

.....

Busca els paràgrafs on parla de Juli Garreta. A partir del que explica el text, com creus que era la personalitat de Juli Garreta?

.....

.....

.....

Per què aquest text es titula "Matinada"?

.....

.....

.....

Quina és la matinada que va inspirar Juli Garreta? Explica què va passar...

.....

.....

.....

.....

.....

Busca les següents expressions al text, subratlla-les i, a partir del context on es troben, mira d'explicar què volen dir:

Donar-se un cop de puny als ulls

.....

La nit en blanc

.....

Xano xano

.....

Trempada com un gínjol

.....

Anar molt a solfa

.....

Tot estava mig dat i beneït

.....

Matar el cuc

.....

Ara posa un exemple utilitzant cadascuna d'aquestes expressions:

Donar-se un cop de puny als ulls

.....

La nit en blanc

.....

Xano xano

.....

Trempada com un gínjol

.....

Anar molt a solfa

.....

Tot estava mig dat i beneït

.....

Matar el cuc

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Les expressions anteriors, a quin registre lingüístic et sembla que pertanyen?

.....

.....

Converteix-les al llenguatge formal:

Donar-se un cop de puny als ulls

.....

.....

La nit en blanc

.....

.....

Xano xano

.....

.....

Trempada com un gínjol

.....

.....

Anar molt a solfa

.....

.....

Tot estava mig dat i beneït

.....

.....

Matar el cuc

.....

.....

Segons el text què és “Can Maitanquis”? Com s'anomenen els noms amb els quals es coneix una família o una casa?

.....

.....

Coneixes exemples de noms no oficials cases o famílies de la teva població?

.....

.....

Com es diuen els noms no oficials amb els quals es coneixen les persones?

.....

.....

En castellà, quina és l'ortografia correcta de la paraula “mazurka”? Què vol dir?

.....

.....

Com es diu en català?

.....

.....

[illegible][illegible][illegible]

.....

.....

.....

.....

.....

[illegible][illegible]

A continuació, llegeix el següent document de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols, el va fer l'enginyer de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols:

Viva V.S muchos años.
San Felin de Guixols 28 Marzo 1938

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

EXERCICIS

Per què l'enginyer escriu aquest document?

.....

.....

.....

.....

A qui va dirigit aquest escrit?

.....

.....

.....

.....

A qui més ha comunicat l'incident l'enginyer de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols?

.....

.....

.....

.....

Aquest document és un ofici, ja que serveix per comunicar un tema o incident entre els responsables o caps de la Companyia del Ferrocarril i la Segona Divisió de Ferrocarrils a Barcelona. Saps quina és la diferència entre un ofici i una carta? Pots consultar el diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans a <https://mdlc.iec.cat/>

.....

.....

.....

.....

.....

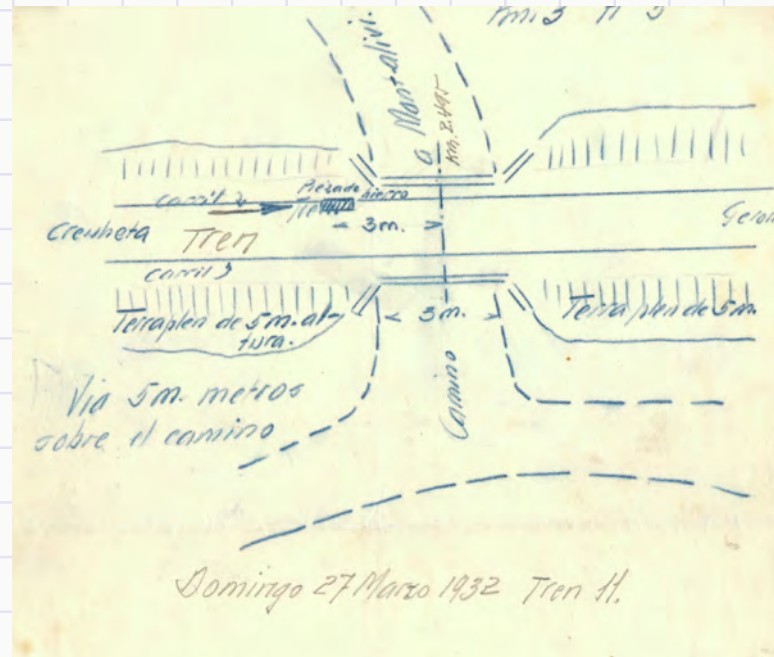
Què significa *soldar a la autògena*?

.....

.....

.....

En aquest croquis que ha dibuixat l'enginyer de la Companyia hi ha la peça soldada a la via. Pots encerclar-la?

Pots indicar entre quines dues estacions hi va haver el sabotatge?

.....

.....

.....

.....

.....

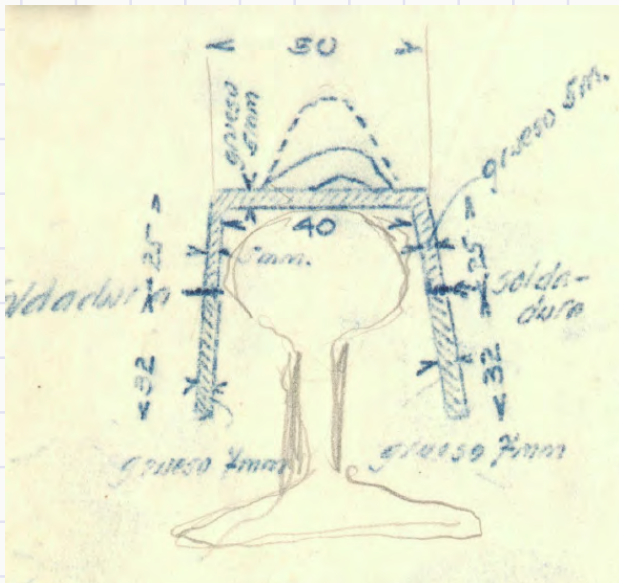
Aquest plànol és una planta, una secció o un alçat? Per què?

.....

.....

.....

En el croquis que hi ha a continuació, que també va elaborar l'enginyer de la Companyia del Ferrocarril es representa com era la peça de ferro que es va soldar a la via: tenia forma d'u amb una cresta a sobre per fer descarrillar les rodes del tren.

Aquest plànol és una planta, una secció o un alçat? Per què?

.....

.....

.....

.....

En quina part de la via estava soldada la peça de ferro?

.....

.....

.....

Va descarrillar el tren? Com ho pots saber a partir del document?

.....

.....

.....

Segons la documentació, no es va arribar a saber l'autor del sabotatge. Imagina qui ho podria haver fet i quins motius podria tenir, inventa una història i explica-la fent una redacció.

10.3 Un incendi

Llegeix el fragment de carta de la pàgina següent, la va escriure el Sr. Ignacio de Blas, president de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona:

A qui anava adreçada aquesta carta?

.....

De quin tema tracta?

.....

.....

.....

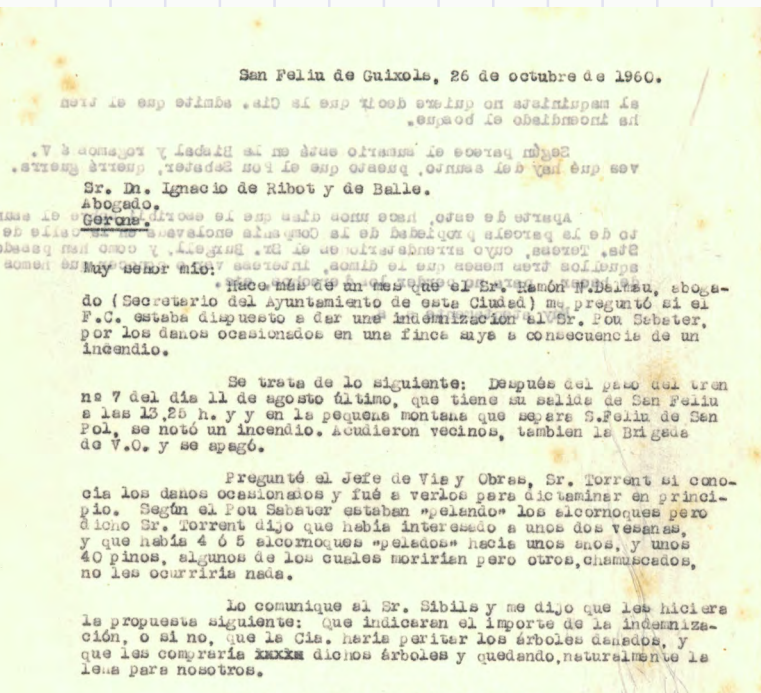
.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Construeix una oració amb cadascuna de les tres paraules:

INDEMNITZACIÓ

DICTAMEN

PERITAR

Creus que els incendis eren freqüents quan hi havia trens a vapor? Per què? Busca a Internet com funcionava un motor a vapor.

Una família de paraules o família lèxica és un conjunt de paraules formades a partir del mateix radical o arrel. Per exemple: clar, aclarir, aclariment, claredat, claror, et. Fes una llista amb paraules que formin part de la mateixa família lèxica que *indemnització*, *dictamen* i *peritar*.

Què signifiquen les paraules *indemnización*, *dictamen* i *peritar*? Quina és la seva etimologia? Pots consultar-ho al Diccionario General de Español, disponible a <http://www.definiciones-de.com/index.php>

INDEMNITZACIÓ	DICTAMEN	PERITAR

Digues tres sinònims d'*indemnització*, de *dictamen* i de *peritar*, en català i en castellà.

	Català	Castellà
INDEMNITZAR		
DICTAMEN		
PERITAR		

En el llenguatge de la indústria del suro, què significa *pe-lar*? Busca informació a Internet.

.....

.....

.....

.....

Descriu l'escena que apareix retratada en la fotografia de Ricard Mur que es troba a la dreta:

.....

.....

.....

.....

Com es diu "pela" en castellà?

.....

On es produeix l'incendi?

.....

.....

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Busca la traducció de “chamuscado” al català i construeix una frase amb aquesta paraula.

.....

.....

.....

.....

Quines espècies d'arbre hi havia en aquell bosc? Descriu les seves principals característiques, com per exemple com és el seu tronc, la capçada, l'escorça, les fulles, els fruits, etc.

.....

.....

.....

Què es volia quedar la Companyia del Ferrocarril, un cop pagada la indemnització al propietari del bosc? Per quin motiu creus que ho volien?

.....

.....

.....

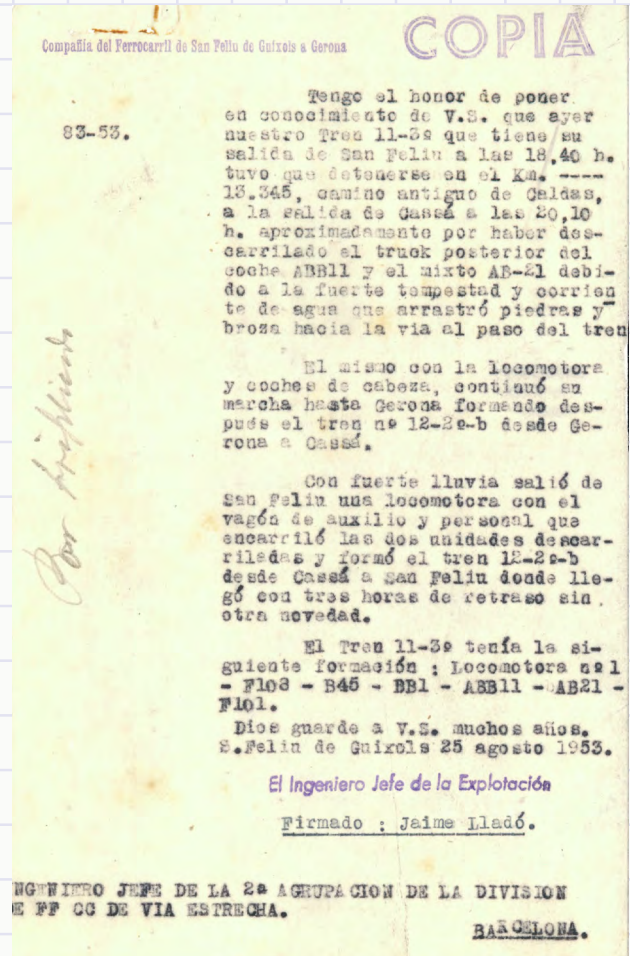
.....

10.4 Un aiguat

Llegeix l'ofici de la dreta, forma part del fons documental de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona:

Qui l'escriu?

.....

A qui va adreçat?

.....

Què vol dir la paraula *ofici*? Per què podem dir que aquest document és un ofici?

.....

.....

.....

.....

.....

Com es diu *aguacero* en català? Fes una frase amb aquesta paraula.

.....

.....

.....

.....

.....

Repasa què és una família lèxica o família de paraules, què és un camp semàntic i què és un camp lèxic. En castellà, a partir de la paraula “aguacero”, construeix:

FAMÍLIA LÈXICA	CAMP SEMÀNTIC	CAMP LÈXIC

Fes el mateix, a partir de la paraula “aiguat”, i construeix:

FAMÍLIA LÈXICA	CAMP SEMÀNTIC	CAMP LÈXIC

Què significa la paraula “truck”? Pots donar el seu equivalent en català i en castellà?

.....

.....

.....

Què significa *contracarri*? Ho pots cercar a Enciclopèdia catalana en línia, a <http://www.enciclopedia.cat/>

.....

.....

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Per què va descarrilar el tren?

.....

.....

.....

De quines comoditats hi podia gaudir la gent?

.....

.....

.....

10.5 Anar de festa

La notícia al peu d'aquesta pàgina va ser publicada al diari *La Lealtad*, el 23 de maig de 1896 (p.7), llegeix-la atentament.

A quin lloc fa referència el text?

.....

Saps qui va condicionar aquest lloc? Per què ho va fer?

.....

.....

.....

.....

Saps a quin municipi es troba?

.....

Mira d'esbrinar què hi anava a fer la gent a les tardes que feia bo, especialment a l'estiu. Ho pots preguntar als avis a veure si ho saben, o bé mirar de trobar algú que t'ho pugui explicar. Hi va la gent actualment? Escribeu un paràgraf explicant què s'hi feia abans i que fa la gent ara.

Com s'hi arribava?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

El dueño del restaurant de la Font Picant (Feliu Gregori) nos participa que, á fin de que sea más agradable la estancia en dicho sitio de recreo, ha construido un toldo de rama al pie del mismo manantial, para que en él puedan los concurrentes preservarse de los rayos del sol. Con sólo abonar *cinco céntimos*, á más de poder disfrutar de las comodidades que ofrece el toldo de referencia, se facilitará, á las personas que allí acudan, la correspondiente silla, un cucurucho con *confitillos de anís* ó una pastilla de buen chocolate.

La Font Picant era un lloc molt concorregut, en el qual se solien celebrar festes i aplecs. Com el que explica aquesta notícia publicada al setmanari *La Costa Brava* de 20 de juny de 1931:

Dissabte i diumenge varen celebrar se ballades de sardanes enfront el Nou Cassino «La Constància» i del «Bar Sport».

Executaren el programa «sardanístic», les cobles locals: «Guixols» i «La Principal», respectivament.

Per a demà diumenge dia 21 hi ha anunciat «el «V Aplec Sardanístic» a les Pinedes de Santeny» (Font-Picant) posades galantment a la disposició dels «Amics de la Sardana» pel propietari d'aquelles, Sr. Francesc Tornabells.

Elements col·laboradors: Cobla «La Selvatana» de Cassà de la Selva i Cobla «La Principal» de St Feliu de Guixols, desgranant el programa següent:—Matí, a les 11 i mitja: *Catalunya amada*, Paulis; *Bonica*, Serra i *Llicurella*, Garrreta. (Cobla «La Selvatana»).—Tarda, a les quatre: *Andalaise*, Serrat; *St. Jordi*, Mercader i *El Gegant encantat* (estrena) J. M.ª Vilà («La Selvatana»). *Esplai* (estrena) Agustí Figueras; *Muntanya amunt*, Serra i *Sota el sol de Catalunya*, Bonaterra. («La Principal»). *On son les oquetes?*, Pep Ventura; *La nostra bandera*, Saderra i *La Santa Espina*, Morera. («La Selvatana»).—Vetlla, a les vuit: *En Sulipa*, (estrena) J. M.ª Vilà; *Lilla encantada*, Tàpies i *El bon pastoret*, Font-Palmerola. («La Principal»).—Nit, a les 10: *Tamariu*, Toldrà; *Rialler*, Pérez Moya; *Julietta*, Rimbau; *El desert de Sarrà*, Tadrídes; *Granulària*, Llobet i *Juny*, Garrreta. («La Selvatana»)

Junt a les pinedes on es celebrarà l'«Aplec», hi hauran instal·lats diversos «llocs de venda» de begudes, refrescos i berenars. Així mateix, el Sr. Enric Serra—«Casa Sabre»—servirà a l'

antic Restaurant de l'Estació, el nombre de dinars encarregats al seu degut temps, d'acord al següent Menú popular: *Entreteniments — Arròs — Petx — Vadella amb salsa — Postres*, Vi comprès. Preu: 4'50 ptes.

Desitgem un nou triomf als ardis i entusiasmes «Amics de la Sardana» i, un èxit als nostres amics compostors guixolencs, per les sardanes noves amb destí a n'aquest «Aplec».

Taxis Vilossa

A les ordres del públic.

Creu, 71 Telf. 80

Ha causat una dolorosa impressió a la nostra ciutat el traspàs de l'il·lustre pintor-comediògraf En Santiago Rossinyol, ocorregut a Aranjuez el passat dissabte dia 13. Aquest gran català, comptava amb algunes amistats i molts admiradors a la nostra ciutat. En una de les seves visites, anys endarrera, va escriure en l'Hotel «Les Noies», el xistós salnet en dos actes, apel·lat, *El bon policia* i aquest va llegir-se per l'autor en el «Centre Català».

Entre altres particulars, la benemèrita «Agrupació Romea» ha trames un telegrama de condol a la vídua de l'il·lustre finat (A.C.S.); ja en la funció del diumenge passat, aquests afectonats guixolencs portaren un llacet negre en el braç, així mateix una llaçada del mateix color, hi havia en la conxa.

Què s'hi fa a l'aplec?

Quantes ballades de sardanes es van fer al llarg del dia? En quins moments?

Busca cinc noms de compositors de sardanes en la notícia, completa'n el nom buscant a Internet.

Quin altre nom té la Font Picant?

Qui organitza l'aplec?

Qui és el senyor Francesc Tornabells?

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

A cada ballada de sardanes es tocaven peces d'autors diferents, però n'hi va haver dos que es van repetir dues vegades? Per què? Esbrina qui eren...

.....

.....

.....

Imagina't que organitzes una festa. On la faries? Quin tipus de música posaries? Quines cançons?

.....

.....

.....

A la notícia, Mira el menú que hi havia per dinar a l'Aplec. Posa'l a sota i, mira si està ben escrit d'acord amb l'ortografia que utilitzem ara:

Primer plat

Segon plat

Tercer plat

Postres

Imagina't què voldries menjar en la teva festa. Quants plats hi hauria al menú? En què consistirien?

.....

.....

.....

.....

Mira la fotografia següent, és d'autoria desconeguda i va ser feta al baixador de la Font Picant al segle XIX. Expli- ca què hi veus, procura utilitzar el vocabulari del tren per anomenar els elements que hi apareixen. Per descriure la imatge, és recomanable utilitzar les expressions en primer terme, en segon terme, al fons, a la dreta, a l'esquerra.

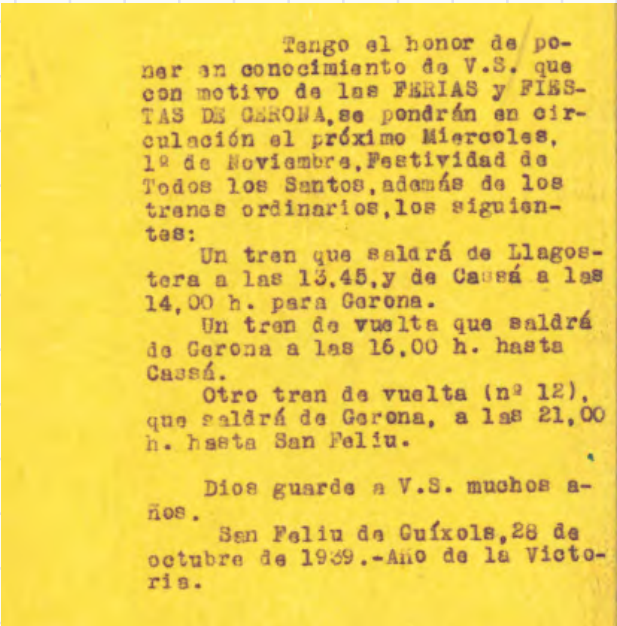
.....

.....

.....

.....

Llegeix l'ofici que hi ha a continuació, forma part del fons documental de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona:

Es pot saber a qui el fa i a qui va adreçat? Per què?

.....

.....

.....

.....

Quin tema tracta?

.....

.....

.....

Per què creus que no va adreçat a ningú en concret? A qui li pot interessar la informació del document?

.....

.....

.....

.....

De quines festes parla?

.....

.....

.....

Quan se celebren les Fires de Girona? Per quin motiu se celebren? Pots buscar-ho a Internet.

.....

.....

.....

.....

Quina és la Festa Major del teu poble o ciutat? Quan se celebra?

.....

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Explica quines activitats feu durant la Festa Major.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Quina és la festa de Tots Sants?

.....

.....

.....

.....

.....

Saps si hi ha algun menjar típic per aquesta diada, que també és molt típic de la tardor? Explica quin és. Pots buscar-ho a Internet.

.....

.....

.....

Quina altra festa hi ha que per aquestes dates que s'ha fet molt famosa i que té origen celta? Digues el nom i explica per què es fa. Pots buscar-ho a la Viquipèdia.

.....

.....

.....

Explica la recepta dels panellets. Pregunta-ho a casa o busca-ho a Internet.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

En grups, imagineu que heu d'organitzar el servei del tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona amb motiu de *Halloween*. Com l'ambientarieu? Feu una redacció explicant-ho i, a continuació, feu un dibuix. Finalment, exposeu aquests dibuixos a la classe.

Observa atentament la fotografia de la pàgina de la dreta, és el pas del tren de Sant Feliu de Guíxols per la Creueta. És H. Navé i pertany a la Col·lecció Espuña-Ibáñez. Hi veus alguna cosa que et cridi especialment l'atenció?

.....

.....

.....

.....

Quin et sembla que és el motiu que els trens, de vegades, anessin amb dues locomotores?

.....

.....

.....

10.6 Sota les bombes

Llegeix el document que hi ha la dreta, forma part del fons documental del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona:

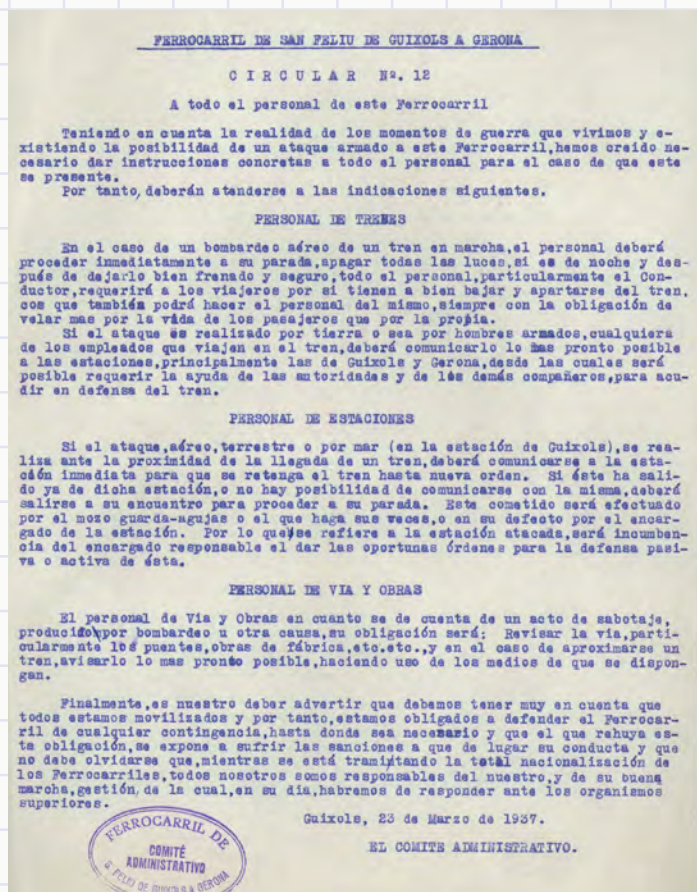
Què és una *circular* en llenguatge administratiu? Pots mirar-ho al diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans, disponible a <https://mdic.iec.cat/>

.....

.....

.....

.....

A qui va adreçada aquesta circular?

.....

Quan es va fer?

.....

Quines instruccions dóna aquesta circular?

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Per quin motiu es va fer?

.....

.....

.....

Explica què volen dir les expressions següents. Localitza-les al text i prova d'explicar-les amb les teves paraules. Pots consultar el diccionari de la Real Academia Española de la Lengua a <http://www.rae.es/>

Velar más por la vida de los pasajeros que por la propia

.....

.....

.....

Defender el ferrocarril de cualquier contingencia

.....

.....

.....

Creus que se'ls demanava molt als treballadors del tren, segons aquesta circular? Creus que és just?

.....

.....

.....

A continuació, localitza al text la frase següent i explica què vol dir: "mientras se está tramitando la total nacionalización de los ferrocarriles, todos somos responsables del nuestro".

.....

.....

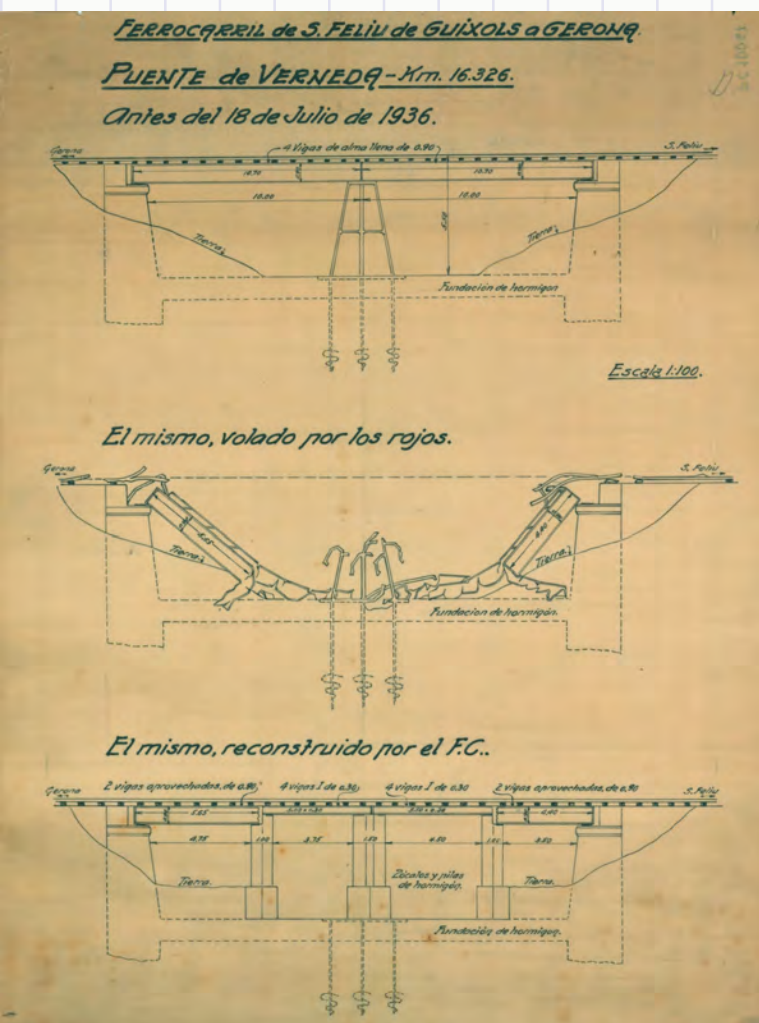
.....

Mira la fotografia que hi ha sota, és de Vicenç Gandol i retrata el vaixell *Cabo tres forcas* al port durant el 26 de febrer de 1938 des d'un dels magatzems del moll. Què et sembla que ha passat? Fes una petita redacció explicant què veus a la imatge. Per descriure la fotografia, és recomanable utilitzar les expressions en primer terme, en segon terme, al fons, a la dreta, a l'esquerra.

Ara mira el plànol que hi ha a continuació. Què representa?

Per què, al primer dibuix, diu “antes del 18 de julio de 1936”? Pots buscar-ho a Internet.

Qui eren “los rojos”? Contra qui lluitaven? Pots buscar-ho a Internet.

Llegeix el text següent, elaborat per Francesc Bosch, ha estat extret de l'article “Resseguint l'empremta del tren de Sant Feliu dins els conflictes armats del segle xx”, publicat a la revista L'Arjau, núm. 79, el desembre de 2017:

“Després de quasi tres anys de conflicte i resistència, el dia 3 de febrer de 1939 la División Legionaria Flechas Azules ocupà la ciutat de Sant Feliu donant per tancada la conquesta. El *Diario de la Marina* (p. 24) publicat el 4 de febrer narra l'avançada de les tropes nacionals pel territori i cita, la interrupció de la línia del tren tot dient: “[...] tras la ocupación de Tossa en la orilla del Mar y de Sils, en la ruta de Tordera a Gerona, el desbordamiento de las unidades del Ejército de África, al recorrer los veinte kilómetros que median entre Tossa y Llagostera, han seguido hacia el Norte, y alcanzado la ruta de esta aldea a Cassá de la Selva, en donde han interrumpido el ferrocarril de San Feliu de Guíxols a Gerona [...]” “Para completar la obra realizada, estas mismas unidades han lanzado una acometida des de Llagostera a San Feliu de Guíxols a través de los quince kilómetros

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

que tiene la calzada. Gerona ha quedado a diez Kilómetros de las avanzadas nacionalistas [sic].” Aquesta font ens permet entreveure amb certa aproximació de temps, el moment en què les tropes republicanes degueren abandonar Cassà de la Selva i també, la voladura del pont del Verneda per tal de frenar l'avenç dels nacionals. “

Què era “la división de Flechas Azules”? Busca-ho a Internet.

.....
.....

Quins fets explica aquest text?

.....
.....
.....
.....
.....

Quin va ser l'itinerari de la División Legionaria de las Flechas Azules el dia 3 de febrer?

.....
.....
.....
.....

Com se sap què va fer aquesta divisió?

.....
.....

.....
.....
.....
.....

Qui va destruir el pont del Verneda? Per què?

.....
.....
.....
.....

Quan va ser el final de la Guerra Civil espanyola? Busca-ho a Internet.

.....

A continuació mira les dues fotografies següents, són d'autoria desconeguda i pertanyen a la Col·lecció de Salvador Guebara, representen el tren sortint de l'estació de Sant Feliu de Guíxols durant la Guerra Civil:

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

11 Comiat

EXERCICIS

A continuació, llegeix el fragment següent, ha estat extret de l'article "La relació de competència amb la carretera i el final del tren" de M. Àngels Suquet, publicat a *L'Arjau* núm. 79, desembre de 2017:

"El comiat del tren

Un dels desafiaments del tren des dels anys 20 fou la competència del transport per carretera. El transport de mercaderies del tren havia tingut un creixement ascendent fins la crisi econòmica de 1929. La reducció del volum de mercaderies s'agreuà pel desenvolupament del transport amb camions i autobusos. Per fer-hi front, la companyia va seguir una estratègia basada en dues accions: la construcció del ramal del port i l'obtenció de la concessió en exclusiva del servei de transport per carretera entre Sant Feliu de Guíxols i Girona. Però aquesta concessió no es va aconseguir fins l'any 1940.

La manca de subministraments durant la Guerra Civil i la crua postguerra va afavorir el retorn als carruatges i la supervivència del tren, que es va mantenir força actiu encara durant la postguerra, ja que la manca de combustibles dificultava el transport per carretera. Després de la segona Guerra Mundial, el tren no va poder competir amb les noves modalitats de transport. La situació s'agreuà per l'augment de la pressió fiscal i pel preu del carbó. Segons els informes elaborats per la companyia en aquell moment, es generà un dèficit que no es podia eixugar amb els ingressos ordinaris. L'any 1950 la companyia rebia la primera subvenció de l'Estat per pal·liar el deute arrossegat durant anys.

Una altra causa del final del tren fou l'envelliment del material per la impossibilitat d'invertir en la renovació

del parc mòbil, que havia estat adquirit en el moment de la inauguració de la línia i a principi dels anys 20, abans de començar la crisi. Es va arribar a l'extrem que els rails de les estacions, menys desgastats, es canviaven pels que hi havia durant el trajecte, que havien patit un major desgast. L'únic material que s'incorporà, als anys 60 –ja sota la gestió de l'Estat–, era material reciclat d'altres companyies.

La companyia tampoc no va aconseguir l'autorització per a la fusió amb el Tren d'Olot, projecte en el qual havia dipositat totes les esperances. Malgrat que el règim franquista inicialment havia concedit importància al tren, no va ser capaç d'incentivar ni permetre les reformes necessàries per al seu desenvolupament. Més aviat, d'acord amb la posterior política de "desarrollisme", va incentivar el transport per carretera, tant a nivell col·lectiu com particular. El transport de viatgers s'havia mantingut fins als anys 60, però en el moment en què l'adquisició de vehicles per part de particulars va ser més fàcil, l'ús del tren va decaure totalment.

La Companyia del tren va tenir la concessió de la línia fins l'any 1963, exceptuant el període de la Guerra Civil, que va ser confiscada i gestionada per un Consell Obrer. El 15 d'octubre de 1963, va passar a mans de l'Estat per acord de la Junta General d'Accionistes, ja que va deixar de rebre les subvencions que l'havien sostinguda des de 1949. Se'n va fer càrrec EFE (Explotación de Ferrocarriles por el Estado), que posteriorment es va convertir en FEVE (Ferrocarriles de Vía Estrecha). Al cap de sis anys, el 10 d'abril de 1969, l'Estat va tancar la línia per manca de rendibilitat, mentre que el servei de carretera va funcionar fins als 80. Als anys 60, van deixar de funcionar més de 1.120 km de via estreta a tot l'Estat."

Segons el text anterior, quines van ser les causes que van provocar el tancament del tren?

.....

.....

.....

Quins projectes va realitzar la Companyia del Ferrocarril del Tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona per poder superar la crisi?

.....

.....

.....

.....

Quin dels projectes anteriors era molt important i no va poder ser realitzat? Què creus que volia aconseguir la companyia?

.....

.....

.....

Quin any la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona va passar a mans de l'Estat? Quin va ser el motiu?

.....

.....

.....

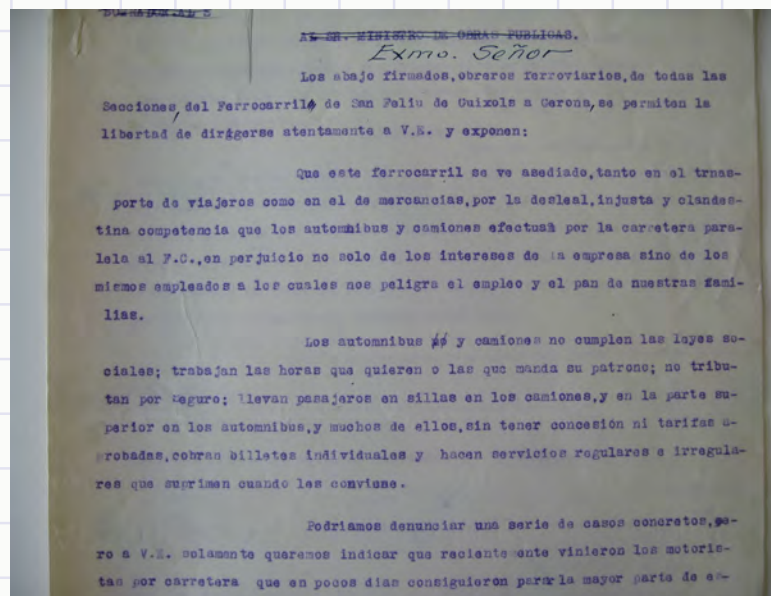
.....

Quin any l'Estat va tancar la línia de tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona? Per què?

.....

.....

Llegeix el text següent; Aquest document forma part del fons de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona, és un fragment d'una carta adreçada al Ministre d'Obres Públiques l'any 1932.

Qui va fer aquest escrit?

.....

Per què el van fer? Què els preocupava?

.....

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

A partir dels textos que hi ha en aquest apartat, pots saber quan va començar aquest problema? Per què?

.....

.....

.....

Quina solució va buscar la Companyia del Ferrocarril?

.....

.....

.....

Ara observa el document de sota, també forma part del fons documental de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona:

Saps quin tipus de document és?

.....

.....

Quin servei ofereix? Contrastant els diferents textos i documents que hi ha en aquest apartat, saps quin any va començar aquest servei?

.....

.....

.....

A continuació, llegeix el fragment següent, pertany al mateix article de M. Àngels Suquet que hem citat anteriorment:

“La lluita per la supervivència: connexió amb el tren d'Olot

L'any 1941 l'Estat aprovà la Llei de bases d'ordenació ferroviària i dels transports per carretera, creant la Red Nacional de Ferrocarrils Espanyoles (RENFE), que integrava totes les línies d'ample ibèric, incloses les de Explotación de Ferrocarrils del Estado (EFE), fundada el 1926, la qual des de llavors s'ocupà només dels ferrocarrils de via estreta. El règim franquista concedia una importància estratègica al transport en ferrocarril, però l'excés d'intervencionisme no va facilitar la realització de les mesures necessàries perquè les companyies poguessin adequar-se als nous temps.

A la competència del transport per carretera, que havia estat molt dura des dels anys 20, se li afegiren les restriccions de la postguerra. Davant d'aquesta situació, l'any 1945, la companyies dels trens de Sant Feliu a Girona i d'Olot a Girona van presentar un avantprojecte per enllaçar les dues línies en un únic recorregut de 92 km. L'objectiu era connectar territoris amb nombroses poblacions industrials com Anglès, Amer, les Planes, la Celler, Sant Feliu de Pallerols, Cassà de la Selva,

Compañía del Ferrocarril de SAN FELIU de GUIXOLS a GERONA				
SERVICIO POR CARRETERA				
HORARIO á partir del 8 de Septiembre de 1948.				
Sale	8'00	↓ SAN FELIU DE GUIXOLS	↑ 14'10	Llega
	8'05	Sta. Cristina	14'05	
	8'30	Llagostera	13'40	
	8'45	Cassà de la Selva	13'25	
	8'55	Llambilles	13'15	
	9'00	Quart	13'10	
Llega	9'10	↓ GERONA	↑ 13'00	Sale
AVISO: Los domingos y días festivos no hay servicio.				
ADMINISTRACIONES				
En San Feliu de Guixols, calle Calvo Sotelo, n.º 12				
En Gerona, calle Acequia, 9 - Teléfono, 1418.				

Llagostera, etc. A banda s'obria la Garrotxa i Olot al turisme de la Costa Brava. La modernització del parc mòbil permetria fer el recorregut en un temps molt menor, 45 minuts. Des de llavors, fins pràcticament la clausura de la línia, es van fer gestions per aprovar el projecte. Aquest procés fou explicat amb detall a *Centenari del Tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona*, publicat el 1992 pel Consorci per al Centenari del Tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona.”

Quins avantatges haguessin aconseguit les companyies dels trens d'Olot i de Sant Feliu de Guíxols si haguessin enllaçat les dues línies?

.....

.....

.....

A Internet, busca l'estació de RENFE de Girona. Com es diu RENFE actualment?

.....

Si agafes el tren a Girona, cap a quines direccions pots anar?

.....

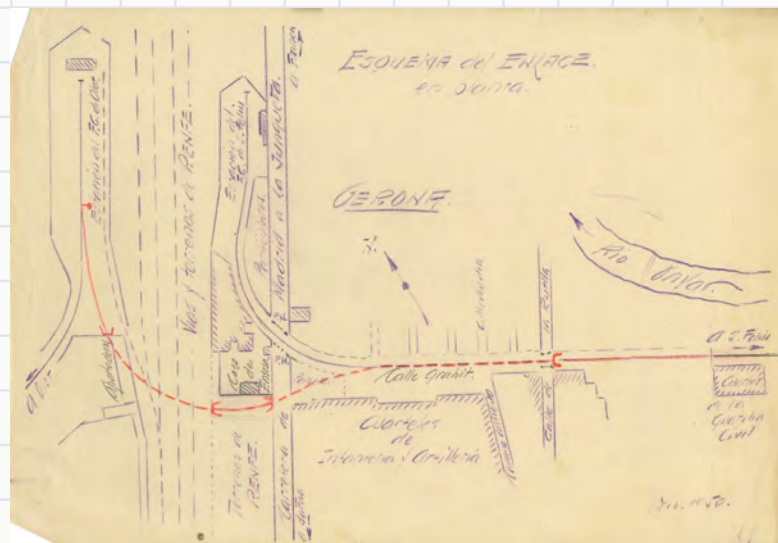
.....

.....

El croquis que hi ha a la dreta va ser fet per tècnics de la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona l'any 1950. Representa les estacions de tren de Girona, saps què vol dir la línia vermella?

.....

.....

Com es representa el traçat de RENFE? I el de les companyies dels ferrocarrils d'Olot i de Sant Feliu de Guíxols? Marca-ho en el plànol.

.....

.....

La llegenda és la taula on es recullen els símbols utilitzats en un plànol o mapa i es fa constar el seu significat o equivalència. Fes la llegenda del plànol anterior, indica els significats de les línies que indiquen els traçats de les diferents companyies ferroviàries de Girona.

.....

.....

.....

.....

El fragment següent ha estat extret d'un article signat per

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Salvi Pebre, publicat al setmanari *L'Avi Muné* de 15 de juny de 1918:

El nostre tren, però, ha restat immutable. Des del primer dia és una cosa polida, metòdica, petita que fa l'efecte d'un juguet de criatures. Mirat des de Sant Telm, el diorama de colors de la natura atravesat per el pas del tren és d'un efecte magnífic. El nostre tren, ganxo de cap a peus, té les mateixes costums des del primer dia i per res del món les ha volgut modificar. Abans de sortir repeteix les mateixes maniobres que vinticin anys enrera. Al primer cop de pito, la màquina avença sola fins al *Arbre del Rei*; al segon xiulet recula per a agafar uns vagons; tercer cop de pito i nova avençada i, finalment, recula al quart xiulet per a unir-se al resto del convoi. Els dies festius, al l'istiu principalment, si s'escau d'haver-hi concurrència per a la Font Picant, la cosa tampoc té variant: els mateixos vagons i les mateixes maniobres. A última hora, si els passatgers per a la Font són vinticiuc, se posa amb tota parsimònia un nou vagó; si el nombre de passatgers és major, s'en posen dos, però tot se fa amb la calma i la gravetat del primer dia. Des de que s'inaugurà, ha donat un interès raquític als accionistes; això no obstant, res s'ha modificat, ni costums, ni preus, ni facilitats. S'han succeït les gerències; s'ha parlat a voltes de innovacions, de propòsits lloables, però res s'ha realitzat.

La única gran millora que s'ha vist en el nostre tren ha sigut la del abonament econòmic per a anar a la Font Picant; millora que, certament, no respònd a res, i que no falta maliciós que assegurí que si ella ha sigut un fet, se deu ans que tot a coincidir el terme del trajecte amb la proximitat de la *Font de Salenys*.

SALVI PEBRE.

Busca el significat del mot *diorama* al diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans, disponible a <https://mdlc.iec.cat/index.html>. Posa un exemple d'un tipus de diorama molt popular que es fa per Nadal.

.....

.....

.....

Saps a què correspon el topònim guixolenc *l'Arbre del Rei*? Què hi ha a Sant Feliu actualment amb aquest nom? Pots preguntar-ho i fer una cerca a Internet.

.....

.....

.....

En el text, l'ortografia de la llengua catalana encara no estava prou normalitzada. Hi apareixen les paraules i expressions que es relacionen a continuació. Detecta els errors i posa els equivalents correctes des d'un punt de vista normatiu:

"les mateixes costums"	
"pito"	
"avençada"	
"istiu"	
"s'en"	
"des de que"	

Et sembla que el nom de l'autor és real o és un pseudònim. Raona la teva resposta.

.....

.....

.....

Quan de temps feia que s'havia inaugurat el tren, quan va sortir aquest article?

.....

.....

.....

Com és el tren segons Salvi Pebre? Com el descriu?

.....

.....

.....

Quina és la maniobra que explica Salvi Pebre? Saps on la fa el tren, aquesta maniobra?

.....

.....

.....

S'ha renovat el tren? En quines frases ho explica l'autor?

.....

.....

.....

El tren fou referent de la vida dels guixolencs durant dècades, però el pas del temps dóna una perspectiva diferent de tot, també del tren. A continuació llegeix el fragment següent, d'Eduard Bardas a *Amb ulls oberts de noi*, publicat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat l'any 1994:

"A part el fet, segons sembla cert i per a mi decisiu, és clar, d'haver estat el raquític, i un xic còmic i tot, xiu-let del tren de les vuit del vespre el que, en arribar a Sant Feliu, em va donar l'entrada en aquest món tan desllorigat –i d'això ja fa un grapat d'anys-, haig de dir que jo sempre li havia dut una certa llei a aquella mena de mecànica cuca de llum que, amb un seguit d'asmàtics esbufecs i amb molta fressa de ferralla no gaire ben ajustada, complia, amb força paciència i dignitat, la seva diària comesa d'acostar Sant Feliu, poble de marina obert i lluminós, a la vella i endormiscada ciutat carregada d'ombres clàssiques [...].

Per a molts de nosaltres, ganxons sense aigualir, el petit i estimat tren de via estreta [...] constituïa, a més de l'exponent més autèntic del nostre esperit de progrés i de modernitat pràctica, quelcom de molt entranyable i casolà, ja que, de fet, hom podia dir que, materialment i espiritual, es ficava dintre de casa, fins a l'extrem de servir-nos de rellotge exacte."

Fes una relació dels mots que utilitza per descriure el tren, agrupats per categories:

SUBSTANTIUS	ADJECTIUS

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

A partir d'aquests mots, explica quina és la visió del tren que dona Eudard Bardas al seu llibre de memòries?

.....

.....

.....

.....

Malgrat l'aspecte del tren? Se l'estimaven els guixolencs? Segons Eudard Bardas, què representava el tren per a ells?

.....

.....

.....

.....

Quina és "la vella i endormiscada ciutat carregada d'ombres clàssiques"?

.....

.....

Quina figura literària utilitza l'autor quan compara Sant Feliu de Guíxols i Girona?

.....

Quan l'Eduard Bardas va escriure el seu llibre, funcionava el tren?

.....

.....

.....

La fotografia que hi ha a continuació retrata la sortida del tren de l'estació de Sant Feliu de Guíxols amb motiu del darrer viatge, el 10 d'abril de 1969. Pertany a la Col·lecció Espuña-Ibáñez i és d'autoria desconeguda. Descriu l'escena, què veus a la fotografia i com es devien sentir els guixolencs que eren a l'estació aquell dia.

Llegeix el fragment següent, ha estat extret de l'article de M. Àngels Suquet "Composició del paisatge cultural del tren", publicat a *L'Arjau* núm. 79, de desembre de 2017:

"Després del tren: La Via Verda

Amb el tancament de la companyia el 10 d'abril de 1969, després de fer el darrer viatge, es desmantellà la línia. Els ajuntaments van comprar les estacions i algunes màquines, d'altres van anar a parar a mans de particulars. Els cotxes i vagonets, en la seva majoria foren desballestats massivament el 1969. Van desaparèixer la via i els ponts. Al llarg dels anys sorgiren diferents propostes per reutilitzar el tren, malgrat tot, no es va aconseguir el finançament per fer renéixer els trens petits.

A finals dels 80 RENFE va desafectar moltes finques expropiades durant la construcció de 8.000 km de línies

de trens petits. Molts terrenys van quedar abandonats fins que el 1993 es va començar la seva recuperació per al cicloturisme. A l'Estat espanyol, més de 1.700 km d'antigues vies s'han reconvertit en senders i itineraris gràcies al programa Vies Verdes, de la Fundació dels Ferrocarrils Espanyols. El Consorci de les Vies Verdes de Girona, gestiona tres vies verdes, connectades de manera que es pot circular des del Pirineu fins al mar: la Ruta del ferro i del carbó, el Carrilet Olot-Girona i el Carrilet Sant Feliu de Guíxols a Girona. Un trajecte que té més de 20.000 usuaris al mes i que, cada any acull la Trailwalker, organitzada per Intermon Oxfam sota el lema "100 km i una causa", una cursa multitudinària per a la solidaritat. A Castell d'Aro, l'Associació d'Amics del Ferrocarril de Castell d'Aro hi ha instal·lat un tren tripulat que és una rèplica en miniatura de l'antic tren i que és un gran atractiu per a turistes i visitants."

Què signifiquen els verbs següents?

DESBALLESTAR	
DESMANTELLAR	
DESAFECTAR	

Construeix una frase amb cadascun dels verbs anteriors:

.....

.....

Què tenen en comú aquests tres verbs?

.....

Què significa el prefix des-?

.....

Busca 5 exemples de paraules derivades, formades amb el prefix des-. Indica la paraula primitiva i el significat del derivat.

1

.....

2

.....

3

.....

4

.....

5

.....

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

1r i 2n
d'ESO

Què signifiquen els verbs següents?

RECONVERTIR	
REUTILITZAR	
RECUPERAR	
REPLICAR	

Construeix una frase amb cadascun dels verbs anteriors:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Què significa el prefix re-?

.....

.....

Indica quins dels verbs anteriors són paraules derivades, formades a partir del prefix re- i digues quina és la paraula primitiva. Pots consultar el diccionari Català – Valencià – Balear, disponible en línia a la pàgina web de l'Institut d'Estudis Catalans, a <http://dcvb.iec.cat/inici.asp>.

.....

.....

.....

.....

Busca 5 exemples de paraules derivades, formades amb el prefix re-. Indica la paraula primitiva i el significat del derivat.

1

2

3

4

5

Què significa la paraula *cicloturisme*? Busca-la a Internet.

.....

.....

.....

.....

Es troba al diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans, disponible a <https://mdlc.iec.cat/index.html>. Es tracta d'una paraula normativa?

.....
.....
.....
.....

Imagina que ets un cicloturista que vol fer la ruta entre Sant Feliu de Guíxols i Olot. Busca informació sobre aquesta ruta a la pàgina web del Consorci de les Vies Verdes. Programa una excursió, pensa amb qui la faries, quan hi aniries, quant de temps necessaries.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Quin és el lloc que t'agradaria més visitar? Explica quin és i indica'n el motiu.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5.4

[illegible]

PROPOSTA
DIDÀCTICA

5.4

**1r i 2n
d'ESO**

GUÍXOLS
SOBRE
RODES
CARRETERA
I VIA